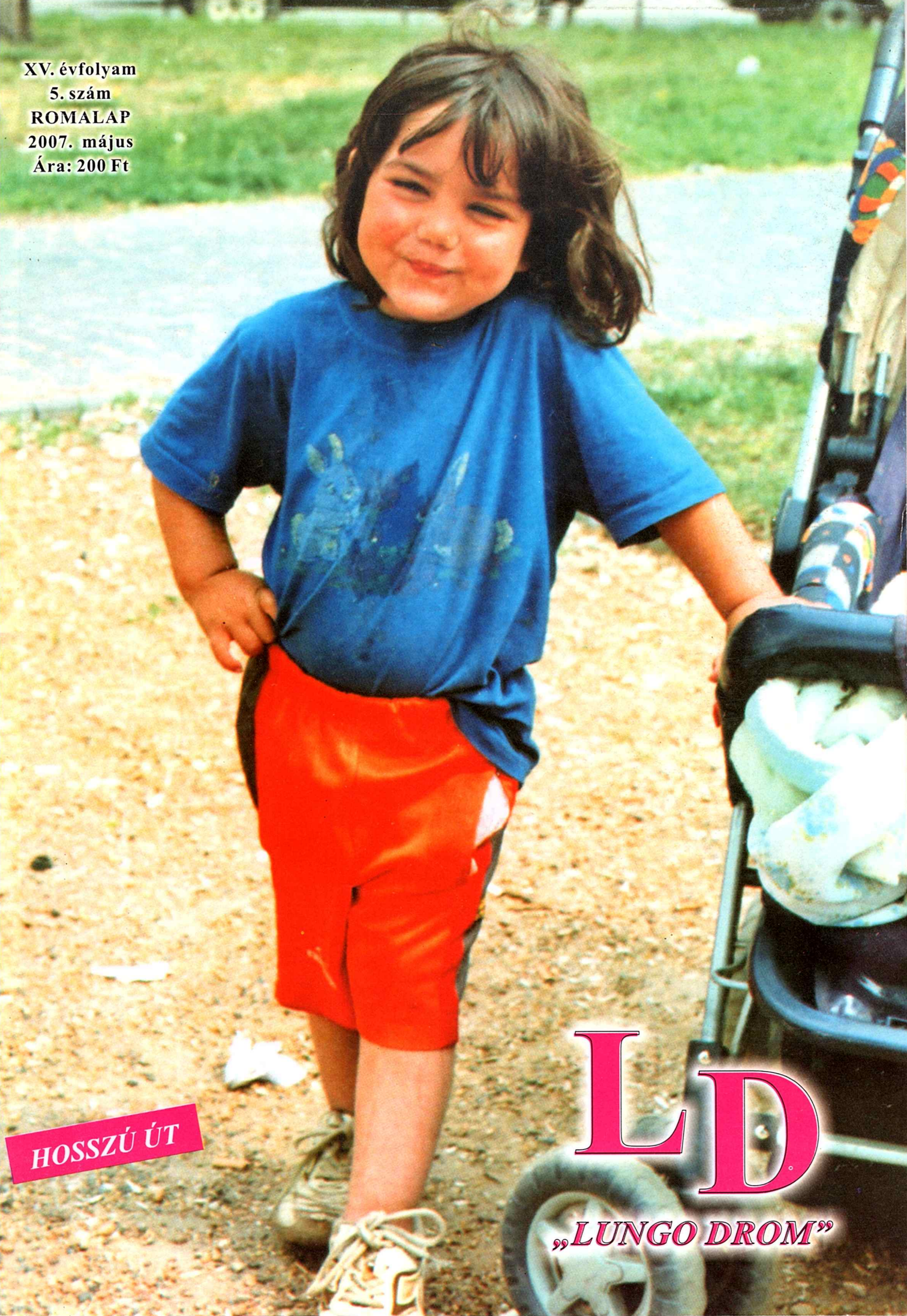

XV. évfolyam
5. szám
ROMALAP
2007. május
Ára: 200 Ft

HOSSZÚ ÚT

LD

„LUNGO DROM”

MŰLT

(válogatta: Hegedűs Sándor)

[...] Hiszem persze, hogy képtelenség ma arról beszélni, hogy minden faluban szükség van orvosra éppúgy, mint tanítóra és jegyzőre, mégpedig állami fizetést élvező, tehát független orvosra, aki a nép filléreire ne szoruljon rá. De azért valamiképpen mindig kedves és szép álmom, ha a szegényember legalább elképzei, hogy mit csinálna, ha gazdag lenne?

Hogy honnan jutott ez éppen most az eszembe? Miért emlékeztetlek éppen most rá téged, aki ezeket a sorokat olvasod? Egy szegény cigányasszony elindult valahonnan, egy falu végéről, deszkából összetákolt, rőzsével fedett putrijából, beteg gyermekével a karján, hogy orvoshoz vigye. Hidegben, fagyban vágott neki az országútnak és harminc kilométert tett meg tíz óra alatt. Addig kellett gyalogolnia, hogy a városi kórház ajtaján végső erejével betámolyoghasson. És a gyermeket halottan vették ki karjai közül.

Vajon el tudjátok-e képzelni, mi lehet az: tíz órát gyalogolni, a lelkünkben halálos aggodalom terhével s egy beteg gyermek terhével a karjainkban, és a végén, irtózatoss küzdelmek után, azt látni, hogy hiába volt minden?

Ennek a szegény cigányasszonynak az alakját meg kellene mintázni. A mi közös, végzetes tehetetlenségünk szobra lenne. Az anyák szobra, akik viszik, viszik gyermekeiket az élet országútján, és nem tudhatják: célhoz tudnak-e érni velük.

Azok sem tudják, akik büszkén mondják: „Az én fiam orvostanhallgató!” Orvosra pedig szükség van. Igen, szükség van. Még sokkal többre lenne szükség. Jó orvosokra, akik szétszóródnának a vidéken, és apostoli munkát tudnának végezni. De mikor indulhatnak el?

(Névtelen jegyzetíró „Szegény cigányasszony” c. írása – Új Idők, 1932.)

Fotó: Nyári Gyula

ROMA LAP
Megjelenik
havonta.

Megjelenik havonta a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Közalapítvány és az NCA támogatásával. Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány 5000 Szolnok, Aranka utca 3. – Telefon/Fax: 06-56/513-952, 513-953, 513-954. Levelezési cím: SZOLNOK Pf.: 77 5001 – e-mail: otka@interware.hu – Internetcím: www.lungodrom.hu. Főszerkesztő: Paksi Éva – Főmunkatárs: Farkas Kálmán – Tervezőszerkesztő: Gudmon Andrásné. Munkatársak: Hegedűs Sándor, Józsa Zoltán, Nyári Gyula, Rácz Lajos, Szécsi Magda – Szerkesztőségi titkár: Pálfi Elvira. Felelős kiadó: Farkas Flórián

Címlapfotó: Nyári Gyula

Nyomdai munkák: KARCAGI NYOMDA KFT. – Felelős vezető: Tankó Csaba ügyvezető igazgató – ISSN 1216-982X

Ablak

*Anyám ablakában
Megérett a bánat
Szőke, mint a búza
Sárga búzában
Gázol a bánat
Belehajtom fejem.*

*Anyám ablakában
Megérett a bánat,
Szőke, mint a nyár
Koponyámra vadmadár
Köszörüli torkát
Belehajtom fejem.*

Evangelium

*Mécses lángjában
Arcom szürke hamu.
Istenem, ó este van
Lement a nap, feljött
A hold, tintába
Mártom tollam
Falon lámpás
Írom, hogy boldog
Ki szeret téged Uram.*

*Mécses lángjában
Arcom szürke hamu.
Sarut húzok, botot
Fogok, járom a sötét
Bibliai tájat
Jézus keresztfáján
Keresztre feszülök
Mózes csipkebokrában
Lángra lobbanok.*

Némethi Attila

Ifjú dal

*Temetőben ifjú madár
Dalol anyám hangján
Keresi apám, apám
Zöld tollú madarat.
Temetőben ifjú madár
Dalol anyám hangján
Keresi a fiát, fiát
Piros tollú madarat.*

*Temetőben ifjú madár
Dalol anyám hangján.
Keresi a lányát, lányát
Kék tollú madarat
Temetőben ifjú madár
Dalol anyám hangján
Keresi unokáját, unokáját
Fehér tollú madarat.*

*Temetőben ifjú madár
Dalol anyám hangján
Keresi a katonát, katonát
Barna tollú madarat
Temetőben ifjú madár
Dalol anyám hangján
Keresi a bánatot
Fekete tollú madarat.*

ROMA INTEGRÁCIÓ ÉVTIZEDE PROGRAM – NEMZETI STRATÉGIAI TERV

❖ Kiss Péter szociális és munkaügyi miniszter május 7-én sajtótájékoztatón ismertette a Roma Integráció Évtizede Program nemzeti stratégia tervét.

A 2005–2015 közötti időszakra szóló nemzetközi program nemzeti romastratégiák összehangolására és konkrét intézkedési tervek kidolgozására jött létre roma szakemberek bevonásával. A programban 9 ország (Bulgária, Románia, Macedónia, Horvátország, Csehország, Szlovákia, Szerb Köztársaság, Montenegrói Köztársaság, Magyarország) vesz részt egységes módszertan alapján.

A program általános célja:

- a roma lakosság társadalmi, gazdasági integrációja
- a romák és nem romák életkörülményei közti szakadék csökkentése
- a romákról alkotott kép megváltoztatása.

A program főként az oktatás, a foglalkoztatás, a lakhatás, illetőleg az egészségügy területére koncentrál. Magyarország – amely 2007. július 1-jétől 2008. június 30-ig a Roma Integráció Évtizede Program elnökségi teendőit veszi át – nemzeti programja stratégiai tervének megvalósításáról várhatóan még az idén országgyűlési határozatot fogad el a parlament.

A programhoz kapcsolódóan került sor többek között olyan kormányzati intézkedésekre, mint az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők, illetve szakképzettség nélküliek számára hiányzó ismereteik pótlására lehetőséget kínáló „Lépj egyet előre” program meghirdetése; a 2005-ben elindított telepfelzárkóztatási- és az idén is kiírt közmunkaprogramok; valamint a Roma Integrációs Tanács létrehozása.

KEGYELETSTÉRTÉS SALGÓTARJÁNBAN

❖ Oláh Jolán festőművész emléktábláját, Kalmár János szobrász bronz reliefjét ellopták a művész utolsó lakhelyéről a Rákóczi út 31. számú ház faláról. A 2005-ben 73 évesen eltávozott Oláh Jolán felnőtt fejjel, rakodómunkásként, bányászként kezdett autodidakta módon rajzolni, festeni.

A naiv festőnő expresszív képeit jelenleg az ország több pontján: a Fővárosi Önkormányzat Cigány Ház-Romano Kher, a Romart Alapítvány, a Kecskeméti Naiv Múzeum és több magángyűjtő tulajdonában lehet fellelni. Az alig két hónapja, Oláh Jolán 75. születésnapjára 2007. március 12-én elhelyezett, a festőnő Tónál című képéből vett motívumot felhasználó reliefet a múlt hét-

végén lopták el ismeretlen tettesek. A rendőrség keresi az elkövetőket. Rékasi János, az emléktábla mentora, a Romart alapítvány nevében feljánlotta, hogy az öntőformát átadják a városnak, hogy újra önthessék az emléktáblát, és az vissza kerülhessen a Rákóczi út 31. számú ház falára. Kérdés azonban, hogy a jövőben mi fogja garantálni az emléktábla biztonságát.

VILÁGHÁLÓS KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS CIGÁNY NYELVJÁRÁSBAN

❖ Zhoriben néven, lovári nyelven indul új nemzetközi „társasági szoftver” alkalmazás az Interneten <http://zhoriben.net> címen. A Zhoriben semleges terepe akar lenni roma és nem roma emberek, szervezetek kapcsolattartásának – közölték az oldal üzemeltetői. A szolgáltatás oldalai a lovári nyelven kívül elérhetőek szlovákul, csehül, horvátul, angolul, németül és románul is. A Zhoriben létrejöttének célja, hogy a roma és nem roma kultúrák közötti párbeszédet erősítse, a roma nyelvújító törekvéseket elősegítse egy olyan internetes terep biztosításával, amely lehetőséget ad a különböző roma dialektusok (nyelvek) egymás közötti mindennapos érintkezésére. A készítőik szándéka szerint a Zhoriben fontos nemzetközi kommunikációs központjává válik majd a világ cigányságának, ezért keresik az együttműködést magyarországi és külföldi szervezetekkel, illetve magánszemélyekkel.

UNICEF: NYOMORBAN A BALKÁNI ROMÁK LEGNAGYOBB RÉSZE

A balkáni romák legnagyobb része nyomorban, írástudatlanságban, hiányosan tápláltnak, a társadalom peremén éli életét – állapította meg az ENSZ gyermekvédelmi alapjának, az UNICEF-nek egy frissen közzétett tanulmánya. A boszniai, szerbiai, montenegrói, albán, macedón, román és bolgár népszámlálási adatok szerint a Balkánon mintegy 3,7 millió roma él. A Világbank azonban úgy véli, tényleges számuk több mint 15 millió. A jelentés szerint Albániában a romák 78 százaléka, Romániában 66 százaléka kevesebb mint napi 4 és fél dollárból él. A balkáni térségben a roma válaszadók 53 százaléka rendszeresen éheznek. Szerbiában a roma gyerekek eseté-

ben hatszor nagyobb a valószínűsége a súlyhiányosságoknak, mint a többi szerb gyerek esetében. „A roma gyereket marginalizálódás, nyomor és kiközösítettség jellemzi” – mondta *Svetlana Marojevic* az UNICEF belgrádi irodájában, ahol a felmérést koordinálták. Az UNICEF felhívást intézett az államokhoz, hogy küzdjenek a hátrányos megkülönböztetés ellen, különösen az iskolákban, mert egyedül az oktatás révén lehet kitörni a nyomor és a kirekesztettség zsákutcájából.

KÁLLAI ERNŐ LEHET A KISEBBSÉGI OMBUDSMAN?

Kállai Ernő társadalomkutatót, a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézetének munkatársát jelöli kisebbségi

tenbach Jenő hivataláról 12 év után búcsúzik, megbízatása július elsejével jár le. Pozíciójában hat évvel ezelőtt újra választották, de a törvény nem engedi, hogy két ciklusnál tovább bárki betölthesse ezt a pozíciót. *Péterfalvi Áttila* adatvédelmi biztos mandátuma 2007 decemberében ér véget, így erről a jelölésről később dönt a köztársasági elnök. Roma vezetők egyöntetűen úgy fogalmaztak, hogy Kaltenbach Jenő 12 éven keresztül lelkiismeretesen, hihetetlen empátiussággal és kitartással képviselte a magyarországi roma kisebbség ügyét. Azt az információt, hogy Kállai Ernőt javasolhatja Sólyom László kisebbségi ombudsmannak, a RomNet által megkérdezett roma vezetők, politikusok egyaránt üdvözlötték. Felkészült, jó szakembernek tartják. Kállai Ernő a RomNetnek mindössze annyit mondott:

Fotók: Nyári Gyula

ombudsmannak *Sólyom László* köztársasági elnök – írja saját információira hivatkozva május 16-ai számában a Népszabadság. Sólyom László két héten belül dönt arról, kiket jelöl általános, illetve a kisebbségi ombudsmannak, mivel mindkét hivatal posztját betöltő megbízatása lejár. *Lenkovics Barnabást*, az állampolgári jogok országgyűlési biztosát, aki hat évig töltötte be ezt a pozíciót, 314 igen és 25 nem szavazattal alkotmánybíróvá választotta az Országgyűlés, helyén *Majtényi Lászlót* látna szívesen az államfő. *Kal-*

addig, amíg a köztársasági elnök nem hozza nyilvánosságra az általa kisebbségi ombudsmanni pozícióra javasolt személy nevét, minden ezzel kapcsolatos név felvetése pusztán találgatás.

CIGÁNYOZÁS A VILÁGOT JELENTŐ DESZKÁKON BALOG JÁNOS AZ EGYENLŐ BÁNÁSMÓD HATÓSÁGHOZ FORDUL

♦ Nyílt próbán „bűdös cigányozta” le *Balog János* színművészt egy táncos a Madách

ÁTADTÁK AZ IDEI JÓ EMBER DÍJAT

„Baranya megye – Pécsvárad – Az István Király Várban adták át a hét végén az idei Jó Ember Díjat

♦ Az ez évi kitüntetett *Varga Ilona*, a Kossuth Rádió Cigány félóra műsorának szerkesztője a nagyszerű színvonalú újságírói és a közjavát szolgáló mindennapi tevékenységéért kapta a kitüntetést. Az elismerést a 2003-ban 50 évesen elhunyt *Káplár László* pécsi újságírónak emléket állító Káplár Alapítvány hozta létre. A díjat a névadó nyomdokain az irodalmi, kulturális értékek megőrzéséért, a magyarság és a kisebbségek érdekeiért kiemelkedő munkát végzőknek ítélik oda.”

Fotó: Hegedűs Sándor

Színházban. Az intézmény fegyelmi eljárást indít a táncos ellen – értesült a Roma Sajtóközpont. *Balog János* színművészt a „Volt egyszer egy csapat” nyílt próbáján „bűdös cigányozta” le az egyik táncos. A színész a Roma Sajtóközpontnak azt mondta: a táncos a próbán arrébb akarta tuszkolni, mert szerinte nem jó helyen állt. De mivel a koreográfus nem jelezte, hogy ilyen probléma lenne, a színész rászólt a táncosra, hogy ne lökdösse. *Balog* szerint ekkor a táncos megengedhetetlen stílusban kezdett vele kiabálni. „Te bűdös cigány, nem is hasonlítasz másra, csak egy bűdös cigányra” – hangzott a durva válasz. A színész ekkor elhagyta a próbát. *Balog* szerint a táncos nem kért tőle bocsánatot, de a tánckarvezető helyettes később a tánckar nevében megtette ezt.

A felügyelő, Cs. *Nagy Endre* az incidens után hazaküldte a táncost és írt egy feljegyzést a színház vezetésének, amely alapján a táncost felfüggesztették. Az ügy kivizsgálásával *Wettstein Tibort*, a Madách Színház gazdasági igazgatóját bízták meg. A fegyelmi eljárás után a legsúlyosabb büntetés a rendkívüli felmondás lehet. De a táncos levelet írt az igazgatóságnak, amiben elismeri hibáját, és reméli, nem küldik el. Azt írta: kész nyilvánosan, az egész társulat előtt bocsánatot kérni a színésztől. *Balog János* azonban nem hagyja annyiban a történeteket: eljutatja az Egyenlő Bánásmód Hatósághoz az esetet.

Az RSK, a Romaweb, az MTI, a Reuters, és a Népszabadság hírei alapján összeállította: Paksi Eva

A hónap hírei • A hónap hírei

Paksi Éva

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv

Beszélgetés Bajnai Gordon fejlesztéspolitikai kormánybiztossal

Ünnepélyes keretek között írta alá május 9-én az Európai Bizottság és a magyar kormány az Új Magyarország Fejlesztési Tervet a németországi Hof városában. A dokumentum rögzíti, hogy milyen területekre mennyi pénzt költöhet Magyarország a rendelkezésére álló mintegy 8000 milliárd forintból. „A most aláírt fejlesztési terv egy hét évre szóló szerződés az Európai Unió 490 millió polgára és 10 millió magyar között hazánk uniós segítséggel történő fejlesztésére. Örülök annak, hogy az Európai Bizottság az első tagállamok között, minimális változtatásokkal fogadta el fejlesztési elképzeléseinket. A most aláírt dokumentum, illetve az ezen keresztül biztosított több ezer milliárd forintnyi forrás egyben a bizalomról is szól, hiszen nem szabad elfelejtenünk: ez az összeg más tagállamok polgárainak adócentjeiből gyűlt össze. Azt gondolom, hogy a most elfogadott tervvel ezt a bizalmat meg tudjuk szolgálni és nemzeti érdekeinknek megfelelő módon tudjuk elősegíteni az ország gyarapodását és az egész unió előbbre jutását” – mondta Bajnai Gordon fejlesztéspolitikai kormánybiztos az ünnepélyes aláírás kapcsán.

– Igaz-e a hír, miszerint a szocialista frakció kezdeményezésére az Ön feladatköre Lampert Mónika belügyminiszter asszony felügyelete alá kerül?

– Nem hallottam róla.

– Lezárultak az Európai Bizottság és a Magyar Kormány között a tárgyalások, amelyek eredményeként 2007 és 2013 között 24,9 milliárd eurós uniós támogatásban részesülünk. Ez közel 8000 milliárd forintot tesz ki. Milyen célokra fordítják ezt a 8000 milliárd forintot és ezen belül az Új Magyarország Fejlesztési Terv milyen lehetőségeket tartogat a cigányság számára? Milyen területek kaptak prioritást? Neveztve vannak-e a cigányságnak szánt programok?

– Ez nagyon sok kérdés. Szedjük szét. Hogy mire

fogjuk elkölteni? Több mint ezer milliárd forintot fogunk arra költeni, hogy

az emberi, a humán tőkébe fektessük, kifejezetten a foglalkoztatásba, a képzés-

be, az oktatásba, kora gyermekkori programokba, az esélyteremtésbe. 966 milliárd került az egyik programba és van egy 40 milliárdos programunk, ami ugyanezt a közigazgatáson belül végzi el. 700 milliárdot költünk arra, hogy a humán infrastruktúrát rendbe tegyük: iskolákat, óvodákat, felsőoktatási és szakképző intézményeket, kórházakat, járóbeteg szakellátó központokat, ennek majd jelentősége lesz a kérdés második része szempontjából. 2000 milliárd forint van arra, hogy a közlekedést rendbe tegyük, ez a legkisebb utaktól az elzárt települések bekapcsolásától a nagy európai átmenő folyosókig mindenre igaz. És például 1000 milliárdot meghaladó összeget fogunk vállalkozásfejlesztésre költeni, azon belül külön célzott összeget a

hátrányos helyzetű, vagy foglalkoztatási szempontból nehéz térségek támogatására. Ez csak egy nagyon leegyszerűsített som-mázata annak, amire ezeket a pénzeket felhasználjuk.

De hogy konkrétan arra a területre is rátérjünk, amire rákérdezett: a fejlesztési terv két horizontális, mindenütt érvényesítendő célja közül az egyik az esélyegyenlőség. Esélyegyenlőség és kohézió. Magyarországon nincs jobban érintett, súlyos helyzetben lévő csoport, mint a romák

döntő többsége. Ezért számos programunkban megjelenik a romák felzárkóztatása, szociális integrációja, a foglalkoztatási, nevelési, vagy képzési problémák megoldása. Talán legmarkánsabban ez a hátrányos helyzetű kistérségekre célzott, úgynevezett zászlóshajó programunkban van meg, ami az ország harmincegy-néhány legszegényebb kistérségére koncentrált, ahol egyébként a legnagyobb arányban a romák élnek. Olyan programot nem csináltunk, amely a romáknak adja a pénzt, hiszen nem lehet megmondani hivatalosan, hogy ki roma és ki nem. Egyébként ez jól is van így a jogállamiság szempontjából. Területi alapon azonban könnyen be lehet azonosítani, hogy hol van a leginkább rászorultság és sajnos, ezeken a területeken a romák száma a legmagasabb. Ezért a hátrányos helyzetű kistérségeknek célzott program nagyon nagy mértékben a romák megsegítésére irányul. Összesen körülbelül 1 millió ember lesz a kedvezményezettje ennek a célzott programnak. Ezen-

túl pedig lesznek olyan speciális foglalkoztatási, felnőttképzési programok, amelyek szintén sokat segíthetnek, illetve egy másik zászlóshajó a gyermekesély program, amelyet a nagy szegénységben élő gyermekeknek célozzuk, és hát itt is elsőprő többségben találhatók a roma gyerekek. Számukra egész kora gyermekkori bölcsődei, óvodai beavatkozástól az egész ifjúságukat végig kísérő támogatásig lesznek célzott intézkedések.

– ***Mennyivel kapott több pénzt Magyarország, mint az első Nemzeti Fejlesztési Terv idején?***

– Talán az a legegyszerűbb összehasonlítás, hogy mostantól évente három és fél, négyszer annyi pénzt tudunk befektetni, mint az ezt megelőző három évben.

– ***Ez azt jelenti, hogy több pályázót tudnak támogatni, vagy azt, hogy egy projektre több pénz jut?***

– Az első mindenképpen. Nagyságrenddel több pályázót tudunk támogatni és lesznek olyan beruházások, ahol nagyobb dolgokba is vághatjuk a fejzsénket, mint eddig, mert nagyobbak a lehetőségek. Az mindenképpen elmondható, hogy sokkal több emberhez jutunk el, bár nem becsülném le az első fejlesztési tervet sem ilyen szempontból, hiszen abban több mint 17 ezer nyertes pályázat volt.

– ***Ez valóban egy nagy lehetőség, csak nem mindenki tud vele élni. Vannak olyan önkormányzatok, és most itt beszélhetünk cigány önkormányzatról, de beszél-***

hetünk nem cigány önkormányzatról is, civil szervezetekről, ahol nincsenek szakemberek, egy uniós pályázat elkészítése pedig speciális tudást igényel. Nincs meg a kellő infrastruktúra: számítógép az mindenképp kell ahhoz, hogy az adatlapot letöltsük és kitöltsük, és még valamennyi pénz is szükséges-tetik egy projekt beindításához mindaddig, amíg az előleg meg nem érkezik. Sokan azért nem mernek, nem tudnak pályázni, mert nincsenek meg ezek a feltételek. Az utolsó 20 százalékot nem tudják megelőlegezni, és egyáltalán, nem tudják előfinanszírozni sem a projekteket. Gondoltak-e mindeerre az Új Magyarországi Fejlesztési Terv ki-dolgozásánál?

– Ami a készségeket illeti, látnunk kell, hogy ez az első három év egy tanulási folyamat volt, amiben nem csak a mi intézményrendszerünk, hanem a pályázók is tanulták, hogy hogyan működik az uniós logika. Különösen azokon a területeken, ahol hátrányos helyzetűek, ahol maga az önkormányzatiság is kevésbé fejlett, a civil szervezetek sem olyan gyakorlottak, ott sokkal nehezebb az uniós elvárásoknak megfelelni. Volt néhány kudarcos történet is, de én abban bízom, bár a programból még két év hátra van, hogy nem sok ilyen lesz és hogy fokozatosan mindenki megtanulta, hogyan kell jól élni ezzel a lehetőséggel.

Az új fejlesztési tervről szólva, nagyon sok mindent leegyszerűsítettünk ebben a rendszerben, sok mindent könnyebbé tet-

tünk, és ami talán a lehető legnagyobb segítség lehet, hogy igyekszünk radikálisan felgyorsítani az ügyintézkést, mert nagyon sokszor az is a baj, hogy hosszú hónapokat kell várni, amíg az elköltött pénzt visszakapják az uniós forrásokból. Az egyik megoldás az lehet, ha lerövidítjük ezt a várakozási időt. A másik, hogy lényegesen egyszerűbbé tettük a pályázást. Amin nem tudunk segíteni, hogy valamilyen önrész mindenképpen kell az uniós szabályok szerint a beruházásokhoz, már csak azért is, mert ha nincs önrész, akkor az igények is korlátlanok lehetnek. És mi azt szeretnénk, ha mindenki józan ésszel arra pályázna, amit ő a legfontosabbnak tart. De éppen a hátrányos helyzetű kistérségeknél lesz az, hogy az önkormányzatoknak például lényegesen kevesebb önrésszel kell rendelkezni, hogy ők is kihasználhassák ezt a lehetőséget.

Ezen kívül létezik a hátrányos helyzetű, önrészhiánnyal küzdő önkormányzatok számára egy támogatás a területfejlesztési minisztériumnál, ami éppen ezt a célt szolgálja, oda rászorultsági alapon lehet pályázni. Plusz a vállalkozások és civil szervezetek számára a sikeres pályázatokhoz való önrész előteremtését segítik a bankok új, célzott konstrukciói, mint például a Magyar Fejlesztési Banké is, amelyet nemrégiben jelentettek be.

– ***Az mit jelent, hogy lényegesen leegyszerűsítették a pályázatokat?***

– Rengeteg egyszerűsítést csináltunk. Hadd

kezdjem azzal, hogy eddig a legnagyobb akadály például a civil szervezeteknél, önkormányzatoknál és az egyházi szervezeteknél is az volt, hogy 120 százalékos biztosítékot kellett adni az elnyert támogatás mögé. Nem csak amíg megvalósul a beruházás, hanem még utána 5 évig. Ezt most levittük nullára. Tehát ilyen biztosítékot nem kérünk. Nem kell fedettként beadni a házat, az ingatlant, a bútorokat. A vállalkozásoktól továbbra is kérünk, de ott is csökkentett mértékben. A pályázóktól nem kérünk be mindenféle igazolást, csak a nyertesektől. Főlegesen nem akarunk senkit frusztrálni, aki megnyert, annak már érdeke, mert ő cserébe pénzt kap érte.

Egyablakos ügyintézés lett, tehát nem kell különböző állami szervezetek között rohangálni papírokkal, hanem egy pályázat keretében egy szolgáltatótól lehet igénybe venni a szolgáltatást. És ezeket a szolgáltatókat érdekeltté tettük abban, hogy határidőre és gyorsan dolgozzanak.

– **Mikortól kerülnek kiírásra a pályázatok?**

– Január 30-a óta már vannak kint pályázatok. Ezek elsősorban a gazdasági és a vállalati képzési pályázatok, illetve május 7-én megjelent a regionális programokban összesen 27 milliárdnyi pályázat. Ez így együtt már közel 60 milliárdnyi. Már ebben is vannak olyan témák, például akadálymentesítés fogvatékkal élőknek, vagy például az iskolák korszerűsítése, ahol az esélyegyenlőség szempontjai

megjelennek. Az iskola felújításnál, amely Közép-Magyarországon indult el elsőként, hadd mondjam el, hogy megjelent a deszegregáció, mint nagyon határozott elvárás a pályázókkal szemben. Magyarán szólva, ha egy iskolafenntartó, vagy iskola pályázik, akkor az őt tulajdonló önkormányzatnak a pályázat formai kellékeként be kell nyújtani egy deszegregációs tervet. Az önkormányzatnak le kell írnia, hogy a következő évben hogyan szünteti meg a szegregációt az adott településen. Ez a pályázat melléklete, egy kötelezettségvállalás lesz, és ha az önkormányzat a vállalt kötelezettségét nem tartja be, akkor a pénzt visszakérhetjük tőle. Ettől azt reméljük, hogy végre valami el kezd

változni ebben a tarthatatlan helyzetben.

– **A pályázati kiírás elkészítésébe bevonják-e az adott régió civil szervezetekének képviselőit?**

– Hogyne. Minden esetben bevonjuk a társadalmi szervezeteket és az adott témában érdekelt szervezeteket. Általános szabállyá tettük, hogy minden egyes pályázatot a megjelentése előtt legalább 2 hétre közzé tesszünk az interneten. Lehetőségük van a leendő pályázóknak, hogy véleményezzék, és ennek figyelembe vételével kell véglegesíteni a pályázati kiírást. A pályázatok után elemzést készítünk, hogy megtudjuk miért volt sikeres vagy sikertelen, mi volt róla a vélemény, ki tudott pályázni és ki nem. Egyébként a társadalmi szervezetekkel eddig is

nagy egyeztetésben voltunk. Tavaly több mint 600 szervezet válaszolt véleménykérésünkre. Én magam is több mint kétszáz szervezettel találkoztam az ősszel két fordulóban. Rengeteg ilyen típusú szempont, észrevétel beépült, egyébként az SZMM-el közösen volt egy külön egyeztetés, ahol a roma szervezetek képviselői előtt ismertettük a programot.

– **A Cigány Integrációs Tanács 4 monitoring bizottságba jelölt egy-egy cigány szervezet képviselőjét. Nekik mennyire lesz majd beleszólásuk a pályázatok elbírálásába?**

– A pályázatok elbírálásában nem a monitoring bizottságok döntenek, hanem külön bíráló bizottságok vannak, amelyekbe szintén várunk civil jelölteket. Felhívást tettünk közzé, ami június 8-ig nyitva áll. Civil szervezetektől szakértőket várunk, tehát nem egyszerűen önkénteseket, hanem olyanokat, aki képesek egy bírálatot szakszerűen megcsinálni, van tapasztalatuk adott területen és uniós pályázatokkal. Minden egyes bíráló bizottságban lesz legalább egy civil képviselő, akiket a sikeres jelentkezők közül fogunk kisorsolni, akiknek persze ellenőrizzük a szaktudását is. A bírálat tehát ezekben a testületekben zajlik majd. A monitoring bizottság évente egyszer, vagy kétszer tekinti át a programok alakulását és javaslatot tehet átfogóan a programok módosítására, de ez nem egyedi pályázatokról szól, hanem az egész folyamatról. Ők arról is

dönthetnek, hogy a forrásokat átcsoportosítsák egyik területről a másikra, egyik célkitűzésről a másikra. És ez nagyon nagy döntés, csak ez nem arról szól, hogy konkrétan ezt támogatom, vagy azt, hanem, hogy milyen típusú ügyeket támogatunk.

– ***Az ország kettészakadása évek óta tény. Hogyan lehet ezt megállítani? Hogyan lehet elérni azt, hogy növekedjen is az ország, ugyanakkor a lemaradó régiók is fel tudjanak zárkózni?***

– Az a tapasztalat, hogy általában a fejlettebbek gyorsabban fejlődnek a felzárkózásnak ebben a szakaszában és nekünk az a célunk, hogy ezt a szétnyíló ollót megállítsuk, mert nem lehet hosszú távon stabilan egy olyan társadalomban élni, amelyik ilyen

mértékben szakad ketté. Ma Magyarországon Budapest az unió fejlettségének 125 százalékán áll, míg Észak-Alföld, Észak-Magyarország, Dél-Alföld körülbelül 40 százalékon. Ez óriási különbség. És akkor még ebben az Észak-Alföldben benne van Debrecen meg Nyíregyháza, és Észak-Magyarországban benne van Miskolc, vagyis ha ezeket kivennénk, még sokkal nagyobb lenne a szakadék. Az ezt előidéző folyamatokat muszáj megállítanunk. Erre irányulnak azok a zászlóshajó programok, mint a hátrányos kistérségek programjai, amiről már említést tettem, erre irányulnak azok a foglalkoztatási, felzárkóztatási programok, amelyek az év második felében indulnak.

De van ennek más módszere is. Például, hogy

konkrét és már létező példát is mondjak: a gazdasági pályázatokban, amelyeket januárban írtunk ki, ott a foglalkoztatási szempontból hátrányos helyzetű régiók pénzét bekarikáztuk és azt mondtuk, hogy erre nem pályázhatnak a fejlettebbek. Látszik is, hogy a fejlettebbeknél a pénz nagy részét már lejegyzték és elvitték, a fejletlenebb régiókból lassabban töltődik fel a keret, ott is töltődik, de ha megengedtük volna, hogy együtt legyen a kettő, akkor a fejlettebbek igénye már elvitte volna az összes pénzt. Ezt nem engedhetjük meg, ennek megfelelő gyakorlatot kívánunk folytatni a jövőben is.

– ***A cigányság körében nagyon magas a munkanélküliség. Az, hogy csak munkahelyeket teremtünk, nem megoldás, en-***

nél sokkal összetettebb programokra van szükség. Ezért tartottam én nagyon jónak a HEFOP 2.3.1-es rendelkezést, ami alternatív képzési és foglalkoztatási projekt. Ez a rendelkezés megjelenik-e újra a fejlesztési tervben?

– Hogyne. Valóban, a romák körében a foglalkoztathatóság a nagyobb probléma, nem a munkahelyteremtés. Hiába teremtdnek munkahelyek, ha nincs meg hozzá a szakképzettség, vagy a korszerű számítástechnikai, vagy más alapismeretek. Ezért ezt a foglalkoztatásba ágyazott képzést nem egyszerűen csak folytatjuk, hanem támogatásuk is jelentősen növekedik majd. És az Ön által említett egyébként igen népszerű pályázati forma is jelentős forrásokkal bővülve folytatódik.

„Az SZMM-el közösen volt egy külön egyeztetés, ahol a roma szervezetek képviselői előtt ismertettük a programot.”

Fotók: Nyári Gyula

Elfecsérelt tőke

A romák foglalkoztatása a cégeknek is érdekük

A cégek vezetői nem tartják számon roma munkavállalóikat – derül ki az Ernst and Young nemzetközi tanácsadó felméréséből. A vállalkozások szerint a bértámogatás ösztönözné a hátrányos helyzetűek foglalkoztatását, egy másik elemzés alapján azonban ez a módszer nem eredményez stabil alkalmazást.

Becslések szerint Szlovákiában a romák kétharmada munkanélküli, Csehországban harmaduk, míg Magyarországon mintegy negyedük. Az ENSZ fejlesztési programjának (UNDP) részeként a közelmúltban készült el egy vállalati felmérés, amely arra keresi a választ, hogyan növelhető a romák foglalkoztatása.

Miközben Európa-szerte éles viták folynak arról, hogy az egy-két évtizeden belül várható munkaerőhiányt miként lehet a migrációval ellensúlyozni, mintha végleg „leírták” volna a tartósan munka nélkül élőket, nem elhanyagolható számban romákat, akik ezt a státust nagy valószínűséggel gyerekeikre is tovább örökítik. Azzal pedig, hogy a népességen belül arányuk növekszik – az előrejelzések szerint 2050-re megkétszereződik –, egyre több lesz az elfecsérelt emberi tőke, nőnek a szociális feszültségek, csökken a fizetőképes kereslet és a közbiztonság is – ha nem történik változás. Ezek a tényezők pedig az egyes országok cégeinek jelentős

Fotó: LD archívum

versenyhátrányt jelentenek – indokolják az UNDP megbízásából, az Ernst and Youngnál készített tanulmány szerzői –, a romák munkaerő-piaci helyzetének javítása tehát az üzleti szférának is érdeke.

A Csehországban, Magyarországon és Szlovákiában megkeresett több tucat cégből mindösszes 14 vállalkozott a válaszadásra. A visszautasításnak az is oka lehetett, hogy a „célcsoport” azonosítása külön feladat. Miként a kutatásban is részt vevő Electrolux emberierőforrás-igazgatója, **Király Éva** is megfogalmazta kérdésünkre: roma az, aki annak mondja magát.

Hogy a felmérés készítőinek nem volt könnyű dolguk, lapunk tapasztalata is igazolja. Több céget megkerestünk azzal a kérdéssel, segítik-e a romák foglalkoztatását, igénybe vesznek-e erre a célra központi támogatást. A válasz kivétel nélkül az volt, hogy értékelhető és feldolgozható információt nem tudnak adni. Dolgozók között – mint fogalmaztak – semmiféle megkülönböztetés nincs, nem is lehetne, így statisztikát sem vezetnek arról, ki honnan érkezett. A felmérésben is mindössze két magyar cég vezetői – a Freesoft informatikai vállalkozásé és az ABB gépgyártóé – vélekedtek úgy, hogy szükség lenne pozitív diszkriminációra ahhoz, hogy a romák esélyei nőjenek a munkapiacra.

Az a néhány cég, amely súlyt fektetett arra, hogy legyen roma a munkavállalók között, felvette a kapcsolatot roma szervezetekkel, illetve oktatási intézményekkel. Az elkötelezettség más-más indítékból fakadt, az ABB vezetőjét, **Hegedűs Pétert** például több évtizedes amerikai tartózkodása ta-

nította meg a sokféleség előnyeire, és kinti tapasztalatai alapján próbál tenni ennek érdekében.

A felmérésben részt vevő vállalkozások döntő többségénél nem dolgoztak ki semmilyen speciális eljárás-módot, sem a romák felvételére, sem megtartásukra. Ezeknél a cégeknél azonban gyakorlat volt az, hogy beilleszkedési és szakmai képzéseket szervezzenek az alkalmazottaknak. A romák esélyeit növeli az is – hangsúlyozta lapunknak **Király Éva** –, ha a cég megszervezi a dolgozók munkába szállítását. Hiszen közülük sokan élnek olyan településeken, ahonnan nem könnyű a bejárás.

A roma származású munkatársak jellemzően betanított és segédmunkát végeztek. A vállalkozások vezetőinek 85 százaléka állította, hogy teljesítményük, a szükséges gyakorlat megszerzése után, megegyezett a többi dolgozóéval. A megkérdezett roma munkavállalók pedig arról számoltak be – már, akik válaszoltak –, hogy nem tapasztaltak feszültséget maguk körül, vagy azt, hogy miután bebizonyították, ők is keményen dolgoznak, befogadták őket.

Ezt az idillikus képet azonban nem kevésbé árnyalják azok a válaszok, amelyeket a cégvezetők azokra a kérdésekre adtak, hogy milyen akadályai vannak a romák alkalmazásának. Hangsúlyosan említették ugyanis, hogy a roma alkalmazottaik nehezen tűrik a rendszeres munkaidő-beosztást, és gyakran hiányoznak is. Néhányan jelezték, hogy a hierarchia alacsonyabb szintjén állók sokszor elutasítók a roma munkavállalókkal szemben. Többen ügyfeleik előítéletessége miatt nem alkalmaznak romákat bizonyos pozíciókban.

A romák rossz munkaerő-piaci helyzetének legfőbb okát azonban valamennyien az alacsony képzettségben és a hiányzó gyakorlatban látják. A Kőrösi Halász Szövetkezet roma alkalmazottai szerint a munkaerő-piaci sikerességet döntően a családi háttér határozza meg. Ott, ahol a szülők rendszeresen dolgoznak, a gyerekek is könnyebben illeszkednek be, fogadtatják el magukat egy munkahelyen.

A vállalati vezetők jó része úgy véli, már rövid távon javulást eredményezne, ha a hátrányos helyzetűek foglalkoztatásához több kedvezményt kapnának, és csökkennének a munkanélküli és szociális segélyek. Az általuk ajánlott terápiát, az állami támogatások hosszú távú hatásait viszont megkérdőjelezi a Munkaügyi Szemle februári számában megjelent elemzés. Ennek szerzői a Dél-dunántúli régió vállalatainál végzett felmérés alapján azt állapítják meg, hogy „a cégek csak addig foglalkoztatják a bértámogatásos dolgozókat, amíg az előírások szerint muszáj, utána új, szintén támogatott alkalmazottat keresnek.”

Véget érhet a bányaterenyeyi tündérmese

Három évvel ezelőtt még úgy tűnt, a tündérmesék is megvalósulhatnak. Hol volt, hol nem volt, élt egy fiúcska egy nógrádi kis településen – név szerint **Vaspál Vilmos** –, aki a cigány gyerekekkel együtt cseperedett. Aztán elvégezte az egyetemet és létrehozott egy informatikai céget – a ma már tőzsdén lévő FreeSoftot. Ám lélekben nem szakadt el szülőföldjétől. Amikor egy New York-i dokumentumkezelési

kiállításon indiánok vezette cégek kínálták manuális és szellemi munkát – például adatrögzítést – egyaránt igénylő szolgáltatásaikat, arra gondolt, ez a tevékenység a kevésbé képzett embereknek otthon is megélhetést adhatna.

A terv akkor öltött konkrét formát, amikor rábukkant arra a pályázatra, amely állami segítséget ígért távmunkahelyek létesítésére. Így jött létre 7,5 millió forint támogatással Bányaterenyén a 15 roma munkavállalót alkalmazó adatrögzítő központ. Egy 2003-as interjúban **Vaspál Vilmos** szavaiból még árad az optimizmus. Az emberek megtanulták a szakmát, az Országos Nyugdíjbiztosító és az Aegon biztosítótársaság elégedett volt a munkájukkal. Ez a mese azonban – félő – mégsem végződik happy enddel: 2007 elején **Vaspál Vilmos** már csak egy-két hónap türelmi időt ad bányaterenyeyi vállalkozásának, tovább nem tudja fedezni veszteségeit.

– Nem a dolgozók teljesítményével van a baj – állítja. Amit nem mért fel kellően az az, hogy ez a piac „már le van osztva”: a versenyeztetett megrendelésekhez túl kicsik, a kis megrendelők pedig nem kockáztatnak új partnerekkel. Ma már ő is úgy gondolja, a hátrányos helyzetűeket foglalkoztató vállalkozások saját erejükből nem lehetnek sikeresek – szükség lenne pozitív diszkriminációra. – Ha az állami, önkormányzati megrendeléseknek csak egy százalékát kellene ezeknek a cégeknek odaadni – véli –, jóval kevesebb lenne a jövőtlen munkanélküli és szociális segélyre szoruló.

**Népszabadság
Hámor Szilvia**

Avri shude love

Te le roma keren butyi vi le fabrikange lasho-j

Le fabrikange sherune chi zhanen sode romane butyara keren butyi lende – phenel o internacionalno Ernst and Young gruppo. Le sherunre kade gindyisaren majbut vojasa lenas opre romen te keren butyi pende, hoj te stato delas love lenge pel romengi mita. Kaver manusha pale kade gindyisaren, kado chi avlas lasho.

Kade gindyisaren hoj andej Slovakija le romenge shovvardesh thaj shov percentura bibutyra-j, ande Chehicko them tranda thaj trin percentura, ande Ungricko them bish thaj panzhe percentura. Ande ENSZ-osko programo (UNDP) na dulmut sas jekh fabrikako pushipe, so pe kado rodas le vorbi, sar shaj zhutisaras le romen kaj butyi.

Ande Europa but vorbisaren pa kado, hoj pala desh-bish bersh sar shaj zhutisaren migraciovosu pe kado, t'aven dosta butyara. Sar te bisterdesas le manushen, kon bibutyi trajon, mashkar lende le romen. Shaj gindyisaras, hoj von kado shtatusho majdur dena lenge shavorenge. Kodolesa pale, hoj ando them lengo numero majbut avla – si, kon kade gindyisarel ande 2050-to bersh dujvar kattyi roma avna, sar akanak –, majbut avna le avri shude manushengo somno, baron le socialni bajura, cinyol o rodipe le lovenca thaj vi bidaripe – te chi avla kanchi. Kadal bajura chi avna lashe le themenge fabrikange – phenen le ma-

nusha, kon ande UNDP-osko programmo kaj Ernst and Young kerdine kado iskiripe. Le romengi butyi thaj kadalako zhutipe zurales fontosho-j vi le fabrikange.

Ande Chehicko them, Ungricko them thaj andej Slovakija anda opre rode but fabriki numa deshushtar phende vorba palpale. Shaj phende „nichí” vi anda kodo, ke phari butyi te phenen kon si ande kado grupo. **Király Éva**, le Elektrolux-oska zorake zvoroski sherunyica – kon ande kadi butyi zhutisardas – phendas pe amaro pushipe, rom-i kodo, kon romaneske phenel pes.

Hoj le programoske manushen nas biphari butyi, vi amare nyevipeske butyara shaj phenen. Majbut fabriki opre rodam kadale pushipesa, zhutisaren romen t’aven lenge butyi, mangel zhutipe kathar o stato. Sakon kado phende amenge, hoj chi zhanen te den normalno informaciovo. Mashkar lenge butyara – sar phende – naj diferencija, nashtig keren, kade chi shtatistika chi keren pa kodo, kon kathar avilas. Numa duje ungrickone fabrikange sherune – Freesoft-oska informatikaka vallalatosko thaj ABB-voska mashinaka fabrikako – gindysarde kade, hoj trubulas pozitivno diskriminaciovo, hoj t’avel shajipe le romenge pe butyaki foro.

Kodol unyi vallalatura, kon kade gindysaren t’aven romane butyara mashkar penge butyara, line opre o kapchipe le romane organizacijanca thaj le shkolanca, kaj romane shavore sityon. Kaver gindysardas o jekh thaj kaver gindysardas o kaver sheruno. Le ABB-

vosko sheruno anda kodo kamel te kerel butyi butfale butyarenca, ke but bersh sas andej Amerika, thaj kothe sityilas, sostar lasho-j te butfale manusha keren butyi kethane.

Kaj but vallatura chi kerde kanchi, hoj kothe te keren butyi le roma thaj te na zhantar. Kaj kadal vallatura butivar organizisarde sityaripe le butyarenge, hoj majmishto t’avel lenge e butyi. Le romengo shajipe bararel vi kodo, te o vallatato organizisarel le manushenge sar te zhan andej butyi – phendas amare nyevipeske Király Éva. But manusha beshen mashkar lende ande kasavo gav, kathar zurales phares zhanen t’aven andej butyi.

Le romane butyara butivar sityardi thaj zhutipeski butyi kerdine. Le vallatonge sherunenge oxtovardesh percentura phendas, hoj lengi butyi, pala o trubulalo zumavipe kasavi-j, sar le majbute butyarengi. Le pushle romane butyara pale kade phende – aba kon das vorba palpale – nas lende nasul le kaver, te dikhline, hoj vi von kesavo lashes keren butyi, sar le kaver.

Kadale idillikushone kipoške nasul sas, hoj sostar phari-j te keraven butyi le romen. Butivar phendine, hoj lenge romane butyara phares sikhlyon te keren butyi sako dyes thaj butivar chi zhan andej butyi. Butivar phendine, hoj kodol manusha, kon pej hierarhia legmajtelal si, naj normalni le romenca vorta jakhenca. But vallatura anda kodo chi lel opre romen, ke lenge kinara chi kamen len. Le romenge nasule butyaka zorake foroske thanesko legmajfontosho dyelo sa-

kon ande kodo dikhen, hoj le roma chi sityile andej shkola thja najle lasho zumavipe. Le Körösi Halász Szövetkezet-oske romane butyara kade gindysaren hoj, la butyaka zorake forosko baxt butivar kasavo-j, sar e familija. Kothe, kaj o dad thaj e dej keren butyi, vi le shavore zhanen te keren butyi normalnones.

Bute vallatonge sherune kade gindysaren, hoj ande cerra vrama majlasho avla te le butyi phares rakhlae manusha majcerra bibutyako thaj socialno shegelyo hutyilenas thaj le vallatura majbut love hutyilenas te shaj den butyi kodole manushenge. Ande Munkaügyi Szemle ande februari sas jekh iskiripe, so kaver gindyirarel kado. Le iskiritora ande Dél-dunántúl-osko regiovoske vallatura kerdine interjuvura. Von kade dikhline, hoj le vallatura numa kattyi vrama den butyi le manushenge pune musaj, thaj pala kodo nyeve butyaren roden.

Kaj pesko agor shaj resel le Bátönyterenyek tűnderoski paramicha

Angla trin bershenca inke kade shaj dikhlam, hoj avna tűnderoske paramichi. Kaj sas, kaj nas, trajisardas jekh shavore ande jekh nogradosko cino gav – lesko anav **Vaspál Vilmos** sas – kon le romane shavorenca kethane barilas. Pala kado sityilas ande univerzitato thaj kerdas jekh informatikako vallalato, o FreeSoft – so aba akanak po tözhde si. De ande dyi chi shindyilas kathar peske rakhadyipeski phuv. Kana jekhver andej Amerika, ande New York

kodo dikhlas, hoj indianura imbisaren kesavi butyi – vasteski thaj godyaki butyi –, so khere vi cerra sityile manusha shaj keren thaj kado butyi shaj del lenge.

Lesko plano atunchi sas ande forma, kana rakhlas jekh palyazato, so statosko zhutipe das kesave butyarenge, kon khere keren butyi. Kade kerdyilas ande Bátönytereny ande 7,5 milliovera forintura jekh centrumo, so 15 romane butyarenge das butyi. Ande 2003.-to bersh ande **Vaspál Vilmos** oske vorbi but optimizmusho sas. Le butyara sityile e butyi, O Országos Nyugdíjbiztosító thaj o Aegon Biztosító mishto sas lenga butyasa. Sunujipe, de kadala paramicha chi avla lasho agor. Ande 2007.-to bersh Vaspál Vilmos numa jekh-duj shon vrama del peske bátönyterenyeko vallalkozasho, majbut love chi kamel te del le vallalkozashoske.

– Na le butyarenga butyasa si bajo – phenel. Kodo chi dikhlas anglal, hoj kado foro aba tele uladas. Lesko vallalto zulaes cino-j. Adyes aba vi voj kade gindysarel, hoj le romane butyarenca butyi kerindo vallalatura nashtig aven baxtale, trubulas o pozitivno diskriminaciovo. – Te le statoska butyake numa jekh percento trubulas kadale vallatonge te den kothe – gindysarel –, butenca majcerra avenas kodol manusha, kaske trubul o bibutyako thaj socialno shegelyo.

**Népszabadság
Hámor Szilvia**

**Fordította:
Géczy József**

Szécsi Magda

A vélemény szabad

Hús-vér: Rideg törés, 7 pontban...

Mostanában kurvára elegendem van sok mindenből!!!

❶ Elegendem van abból, hogy a külsőm után ítélnék meg és meg sem hallják, amit mondok, mert a 22 kiló súlyfeleslegem, a barna bőröm spontán süketséget vált ki, mint a minap, amikor házi konferenciára hívtak. Nehezen mozdulok ki a magam világából, de mivel a fajgyűlölet volt a téma és a meghívottak névsora (filmrendező, politikus, tanár, fizikus) szellemileg kb. megfelelt, hát igent mondtam. Épp arról beszéltem, hogy „a XVIII. században a biológia fejlődésének egyik fontos állomása volt amikor leírták és osztályozták a Földön élő fajokat. Ez alól az emberi faj sem lehetett kivétel. De a bőrszín és más fizikai adottságok, a viselkedés, szokások és más kulturális elemek, a Föld és a rajta élő nép egységes tanná, fajleméletté alakítása már politikai szerzők nevéhez fűződik, akik azt mérlegelték, hogy különböző bőrszínű emberek vajon egyforma mértékben hordozzák-e az emberi lényegét. Ez a mérlegelés tehető felelőssé többek között a fajgyűlöletért...” Itt tartottam éppen, amikor megszólalt mögöttem egy nő: „**Nem értem, hogy a túlsúlyos emberek hogyan képesek elviselni önmagukat, én elásnám magam, vagy viszsza mennék Indiába, ott a kövérséget hagyományosan**

nagyra értékelik, a szépség és a megbízhatóság jelének tartják...” Megfagyott a levegő, majd 20 másodperc után, 20 értelmes ember olyan ordenálé vitába kezdett, hogy villámgyorsan megtudtam kinek milyen irányultságú a szexualitása, ki használt és mire állami pénzeket, majd férji pofon csattant a tökéletesen sminkelt arcon, én meg egy színvonalas „bunkók!” felkiáltással ott hagytam a társaságot és megfogadtam, hogy soha többé nem megyek olyan helyre, ahová nem én válogattam ki a meghívottakat. Az sem vigasztalt meg, hogy másnap a nő felhívott, elnézést kért, és a bor mennyiségét meg buta féltékenységet emlegetett, mert hogy én nem tudom, milyen 44 évesnek lenni! Mondtam, hogy nagyon jól tudom, 49 éves vagyok és lecsaptam a telefonra.

❷ Elegendem van abból is, hogy a növekvő életszínvonalról szavalnak a politikusok, miközben 41 ezerrel nőtt a munkanélküliek száma egy év alatt, így mára 430 ezer regisztrált munkanélküli van, amikor persze a nem regisztráltak épp úgy haladokolnak, de nem csak ők! Fizetéssel is éhen lehet halni egy fiatal pedagógusnak, de írhattam volna bármit pedagógus helyett, ha havi fixből kell megélnie. Példaként azért említettem a pedagógust, mert legutóbb egy cigány származású

tanárral beszélgettem, aki elmondta, hogy 75 ezer forintot kap tisztán kézhez, és a májusi havi kiadásai így alakultak: távfűtés: 15.219,- forint, villany: 11.099,- forint, mivel a lakása önkormányzati, lakbért fizet, ez 9.889,- forint, telefon: 10.147,- forint, havi törlesztése a bank felé: 6100,- forint, díjbeszedő díja (2 havonta) 11.377,- forint. Bérlet: 7350,- forint. Ennyiből kell havonta megélnie! **Ha kifizeti a számláit, nem jut ennivalóra, ruhára, szórakozásra, de még orvosra sem, ha netán rászorulna. Viszont az osztályában van olyan gyerek, akinek csak a cipője annyiba kerül, mint az ő havi fizetése, és persze olyan is van, aki az éhségtől kiesik a padból épp úgy, ahogy ő a tanári asztal mögül.** Az államtitkárok havi egy milliót kapnak, vagy fognak kapni. Nem tudom milyen mércével mérnek ebben a „szép” új világban, amit mi teremtetünk magunknak. **Senki sem menthető fel!!!** Mi teremtetük a szavazatainkkal...

❸ Elegendem van abból is, hogy a Magyar Írószövetség, aminek tagja vagyok, egy fillér állami támogatást sem kapott! Közben megalakult a Cigány Írószövetség, aminek állítólag 70 tagja van. Nem tudom ők mire számítanak, honnan remélnék pénzt, miből fogják fenntartani önmagukat, mitől cigány ez az írószövetség? Milyen célból ala-

kult, kik a tagjai? **Az biztos, hogy én nem vagyok tagja,** és, ha megtudom, hogy a nevemmel visszaélnék, jogorvoslattal fogok élni...

- ④ Elegem van abból is, hogy a Rádió C-ben olyan emberek kaptak mikrofon engedélyt, akik **nem tudnak helyesen magyarul beszélni!**, kivétel talán, ha két ember van, de ők meg alig foglalkoznak a cigányság problémáival. Engem nem érdekel, hogy x színésznő kitől válik, y meg mit ebédelt Amerikában, vagy, hogy az igazgató pacalt evett-e, és milyen borral, amikor, ahogy az egyik női munkatárs ki is mondta: **a Rádió C dolgozói régóta nem kapnak fizetést!** Ha jól emlékszem, amikor kiírták pályázatra a programigazgatói állást, abban az is szerepelt, hogy vállalnia kell, hogy rendbe hozza a Rádió C anyagi helyzetét. Nos, ez 2 év alatt sem sikerült! **Akkor mit keres még mindig ott?!** Hol van az a fiatal, diplomás tömeg, aki értelmet vinne be Magyarország első cigány rádiójába? Miért nem egy okos, diplomás fiatal a Rádió C igazgatója? Olyan, aki nyelveket beszél, és valóban jó marketing szakember, arról nem is szólva, hogy elfogulatlan, pártatlan és valóban cigányokról szóló adót működtetne: kizárólag cigány zenével, cigány hírekkel, cigány irodalommal, cigány politikai fórumokkal, ahol nem fojtják bele a szót senkibe, ahol nem mindig ugyanaz a 4-5 ember osztja az észt, ahol bátran lehetne kritizálni, számon kérni és nevén nevezni a dolgokat. Mi lenne, ha a reggeli műsorban körkérdéseket tennének fel neves közéleti embereknek fontos ügyekben? (Erre egyszer volt példa **Hidvégi Balogh Attila** jóvoltából, ami jó volt, csak az volt a baj, hogy minden megkérdezett ugyanahhoz az „istállóhoz” tartozott...) Miért nem lehet tudni őscka mozi műsorok felsorolása helyett, hogy a mű-

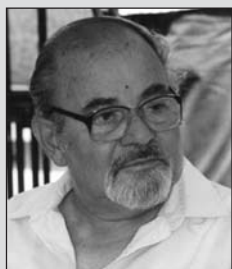
vészeink éppen min dolgoznak, mi foglalkoztatja őket? Miért nem lehet 24 órás panasznapot tartani havonta a hallgatóknak, akik szabadon 2 percben elmondanak mi a problémájuk a világgal? **Olyan érdekesek és gazdagok vagyunk, ami a kultúránkat illeti, hogy az nem létezik, hogy ne lehetne izgalmasabb műsorokat készíteni!** Mivel érintett vagyok, az különösen rosszul esik, hogy alig hallani cigány íróktól cigány meséket. Miért nem?! Számtalan mesekönyvem van, **Bari Károlynak** is vannak gyűjtései, ott van **Lakatos Menyhért** sok meséje. Ezek miért nem kellenek? És a zenei anyagok miért billennek egy oldalra? Van olyan zenekar, akinek dalait naponta négyszer, ötször is unásig hallani, míg másoké jó, ha hetente egyszer szerepel. Miért adjon támogatást a tehetsős roma réteg, ha nem érzi sajátjának a Rádió C-t? A Rádió C ne arra legyen büszke, hogy a magyarok dicsérik őket, mint egy végre bilibe kakáló kisfiút. Próbáljanak nekünk, a saját fajtajuknak megfelelni, mert mi tudunk különbséget tenni érték és gagyi között. **Nekünk nem eladható bármi!** Nekik igen, amit jól bizonyít **Rostás Farkas György József Attila** díja, és még hosszan sorolhatnám...

- ⑤ Elegem van abból is, hogy az állatok védelme nagyobb hangsúlyt kap, mint a gyerekeké, nem mintha nem lenne fontos! De miért van az, hogy a híradásokban hetente többször is szerepel, hogy állatkínzásért feljelentettek valakit, arról meg jó nagy kuss van, hogy hemzsegek az országban a pedofilok, akik kisgyermeknek szólnak életét teszik tönkre... (A holdudvar zsarui ezzel foglalkozhatnak inkább...)
- ⑥ Elegem van abból is, hogy **mindent elönt a hazugság,** hogy az

uniós roma pénzek útja követ-hetetlen, és hogy egyre több nem roma él meg jól a roma ügyből, hogy az Európa Parlament roma képviselői is épp úgy dísznek vannak, mint ha itthon lennének! Elegem van a művész és a politikus Győzőkékből, elegem van a kormányból, mert fejtől bűzlik a hal!!!

- ⑦ Elegem van abból, hogy még senki sem tette fel a kérdést, hogy a cigányok tagjai-e egyáltalán az uniónak, ha egyszer még (úgy tűnik) Magyarországnak sem tagjai, csak megtűrtjei! **A cigányok épp úgy elvárhatnák azt Magyarországtól, amit Magyarország elvár az uniótól azzal, hogy belépett!!!** Mit várt az ország a belépéstől? Elsősorban gazdasági előnyöket, politikai biztonságuk erősödését, demokratikus alapelvek szerinti működést a már bentlévőkkel. Magyarország unióba való sikeres beilleszkedésének feltétele volt a demokratikus intézményrendszerük megerősítése, a piacgazdaság fejlesztése és a civil társadalom kialakulása. **A sikeres beilleszkedésünkhöz nekünk sem kellene több, mint gazdasági előnyök, politikai biztonság, a civil szervezeteink támogatása, nem pedig leépítése!!!** Nem tudom, hogy mi cigányok valóban tagjai vagyunk-e az uniónak, vagy csak töltelékei, akikbe bárki belerúghat, akiket bárki, bármire felhasználhat, akiket egymás ellen uszíthatnak itt Magyarországon. Mindenesetre politikusaink elgondolkodhatnak **Jacques Rupnik** szavain, ha egyszer az enyémet hallani sem akarják: „A politikai változásokhoz elég lehetett 6 hónap, a piacgazdaság kiépítéséhez 6 év, a civil társadaloméhoz azonban 60 évre is szükség lehet...”. És addig szerintetek mi mit csináljunk?! Lomtalanítsunk? Mert éppen a lomtalanítás a téma a Rádió C-ben, 2007. május 7-én, reggel félnyolckor...

Farkas Kálmán

A vizit

Didergő párafelhők kúsztak a kora őszi reggelen a Csisznyikó, a cigányváros felett. Valósággal bebugyolálták, beburkolták az apró házakat, a vászonfirhangos putriajtókat. Valahonnan a part alja felől sikoltás hallatszott...

– Itt vannak a csendőrök. Vizit van! – kiabálta valaki kétségbeesetten, s hallani lehetett a putrik elé kihajtott lányok-asszonyok sikoltozását. Úgy futott végig a hír a cigányvároson, mint a tűzkigyó.

Felrebbentünk. Bátyám a kisházból szaladt a gangra, mi, kisebb fiúk félmeztelenül, gőzölgő testtel ugrottunk ki. Anyám vállára engedett hajával, márdártestén összehúzott vászoningben kászálódott le az ágyról, indult a ház elé, ahol a család gyülekezett. Kibújtak a lányok. Magdi, Ilonka és Éva fázósan, remegve, megszeppenve várták, mi is történik.

– Mindenki jöjjön ki a házból, Mari néném! – szólította fel anyámat az ismerős egészségőr.

– Mit csúfságotok! Ilyen nem fordult elő velünk még. Az én házamat mindig elkerültétek, tiszteltétek!

– Vizit van, Mari néném! Ez mindenkire vonatkozik – erősködött az őr, s be akart menni a házba.

Anyám elé állt.

– Sehová! – kiáltott rá széttárt karokkal, ziháló mellel védve-óvva családját. Bátyám ajkát rágta. Belebénult a jelenetbe. Nem jött ki hang a száján. Lassan ocsúdott.

– Mit gondolnak? Kinek a háza ez? – kezdte hangosan, de mielőtt befejezte volna, a csendőr ráordított.

– Téged nem kérdezett senki! Fogd be a pofád, különben velem gyűlik meg a bajod! – tegezte le. Azt hittem elszabadul a pokol, nekiugrik a csendőr őrmesternek. Anyám eléje állta. Lefogta.

– Ne! Fiam, ne! – ölelte át karjával, s engedte, hogy végezzék dolgukat.

Égre nyíló keblekkel, hevesen dobogó szívvel, lobogó fekete hajjal álltak megszégyenítve az udvaron a nők. Tűrték, hogy hajukban turkáljanak. Fekete szemük égett, arcuk a szégyentől pirult, kemény szitkok, átkok szálltak szájukból

Illusztráció: LD archívum

A cigánytelepeken országszerte rendszeresen tetűvizitekkel próbálta a hatóság a piszkot, a szennyet, az elmaradottságot tisztára mosni. Nem kímélve senkit, tisztákat, tisztátlanokat egy kalap alá vont és megszégyenített. Kihajtotta télen-nyáron, kora hajnalokon az utcára a cigány családok apraját-nagyját, csecsemőket, aggastyánokat, fertőtlenítették a házakat. Alul-felül lenyírták a férfiakat, nőket. Egy-egy ilyen vizit után olyan volt a Csisznyikó, mint a deportáltak telepe. Tele volt kopaszra nyírt, ordító, kiabáló, jajveszékélő emberekkel. És a hatóság nem ismert sem kivételt, sem szemérmet, sem kegyelmet.

Anyámat jól ismerték a csendőrök is, az előjáróság emberei is. Még talán tisztelték is. Így aztán megkímélték a családot a teljes megszégyenítéstől. Nem így Julcsa nénémeket. Jajveszékelt, átkozódott, amikor a kert végén átszaladt hozzánk. Rövid szárú cseréppipája szája sarkában lógott. Füstölt kegyetlenül és sipákoló hangon szólt anyámhoz.

– Marink! Hát nem megnyírták Juliska lányomat is, hogy a rák essen beléjük! Az én aranytisza szőke szépségemet – kiabálta végig az utcát, gyér haját tépve.

Én már csak a hangfoszlányokat hallottam. A gledícsiabokrok között igyekeztem szökni az iskolába. Már jócskán késtem. S azon töprengtem, mit is találjak ki mentségemül. Szedtem a lábaimat, csaknem a polgári iskoláig. De semmi, a világon semmi elfogadható érv nem jutott az eszembe egész úton.

A reggeli tanóra végére érkeztem. Befejezték a békaügetést, becsengetett a pedellus, amikor Benedek tanár úr megpillantott.

– Te miért késtél? – villámlott a tekintete.

Hallgattam.

– Megnémultál? Kérdeztem valamit! – szólított ismét.

Hallgattam.

– No, ha hallgatsz, akkor majd megoldódik a nyelved, ha háromszor körülugrálod békaügetésben az iskolát. Gyerünk!

A bakómat az iskola falához állítottam, s felkészültem az ügetésre. Leguggoltam, s vártam a számolást.

– Rajta! – kiáltotta el magát a biológia-torna tanárunk, és a csattogtatóval diktálta az ütemet.

Az osztály egy része ott állt az épület udvarra nyíló hátsó ajtajában, a többiek a gyakorlókert körül helyezkedtek el.

Gúnyolódtak. Kit érdekelt. Kisebb gondom is nagyobb volt annál, hogy most merre figyeljek. Izgadtam, szenvedtem, s azon töprengtem, mit találjak ki mentségemre? Mit mondjak Benedek tanár úrnak, valami elfogadható, elhihető dolgot késése miatt. Képtelen érvek jutottak csak az eszembe. Talán el-

hiszi, ha anyám hirtelen rosszulletére hivatkozom? S nekem kellett Máté doktorért, a cigányok orvosáért elszaladnom? Nem, ez nem jó. Most érkezett meg a fogságból a sógorom. No és?! Ezt is elvettem. Rosszul lettem útközben. Elhiszi? Ki tudja?

Ügettem. Szakadt rólam a veríték. És még csak egyszer sikerült megkerülnöm az iskola téglalap alakú, hatalmas épületét. Mi lenne, ha megvallanám, valójában miért késtem el? Nem, ez lehetetlen. Örökre tetves maradnék a szemükben. Csúfolnának. Talán még kopaszra is nyírnák hullámos hajamat.

Fogyott az erőm, zihált a mellem, kapkodtam a levegőt, s már kezdtem meginogni korábbi elhatározásomban. Megmondom. Tudja meg az egész osztály, a tanár úr, a tanári kar, mindenki, miért késtem el!

Vánszorogtam, vonszoltam magam és örültem, mert már csak egy negyedkört kellett ügetnem, hogy teljesítsem a három kört. Sikerült, de a kimerültségtől elterültem a földön, ott, a gyakorlókert tövében.

Csattogtatóval a kezében a szikár Benedek tanár úr alakja magasodott fölöttem. Mellette a pufók, rózsárcú, kis Pelyhe Miska állt. Vele oldottuk meg mindig a matekfeladatokat. Szemeiben most szomorúság vibrált. Adamik Pista arcáról együttérzést olvastam, és valami olyasmit próbált dadogni, hogy végre találjak már ki valamit. Már tudtam: képtelen vagyok hazudni! És elhatároztam, lesz, ami lesz, vállalom, csak az igazat mondom.

Remegő térdekkel feltápáskodtam és poros, gyűrt nadrágomban, maszatos arccal odaálltam Benedek tanár úr elé és megvallottam:

– Tanár Úr! Tisztelettel jelentem, én azért késtem el, mert ma reggel a Csisznyikóban tetűvizit volt. A csendőrök körbezárták a telepet és nekem későn sikerült megszökni előlük.

Megbotránkozó csend támadt körülöttem. Döbbenet ült ki Benedek tanár úr csontos arcára. Száját minduntalan szólásra csücsörítette, de egy hang sem jött ki rajta. Körbehordozta tekintetét a fiúkon, majd hirtelen megszólalt:

– Mit bámultok? Induljatok a tanterembe! Kezdődik az óra – rebtentette szét maga körül az együtt érző Pelyhe Miskáékat. Leporoltam magam, az ivókútnál megmosakodtam, zsebkendővel megtörölgettem az arcom, szemem, hónom alá vettem a bakóm, és elindultam a tanterembe. A fiúk tekintetének kereszttüzében foglaltam el helyemet a padban. Bár hangosan nem beszéltek róla, gyorsan híre futhatott a történeteknek a tanári karban, az egész iskolában. Ezt abból sejtem, hogy a következő órán már elültettek a mindig piszkos, trágyaszagú Csóri fiúk, az ikek mellől is.

Egyedül ültem egész tanévben a hátsó padban.

Hegedűs Sándor

Rácz Gyöngyi, Kerékgyártó István és Molnár István Gábor

„Eötvös József” Cigány–Magyar Pedagógiai Társaság 1986–2006

Ez alkalommal egy olyan, két hónapja megjelent könyvet ajánlok olvasóink figyelmébe, amely nem került kereskedelmi forgalomba. A **Rácz Gyöngyi, Kerékgyártó István és Molnár István Gábor** alkotta szerkesztőbizottság az „Eötvös József” Cigány–Magyar Pedagógiai Társaság 1986–2006 című kiadványban a nevezett civil szervezet két évtizedes létét és működését kívánta bemutatni.

A Társaság az 1986. május 26-án elfogadott alapító okirattal jött létre. Megalapításának támogatói között volt – mások mellett – **Péli Tamás, Járóka Sándor, Farkas Gyula, Lakatos Menyhért és Kovács József Hontalan** is.

Rácz Gyöngyi pedagógiai kísérletének támogatóiból szerveződött az eredeti tagság, könnyen átérezhető hát az elnök asszony előszavának azon sóhaja, mely sze-

rint a szervezet húsz évét húsz kötetben könyvebb lenne közreadni.

A rendelkezésre álló alig százhusz oldallal is igyekeztek jól gazdálkodni, s bár mindvégig a bőség zavarával küzdöttek, az „ebből is egy kicsikét – abból is egy kicsikét” rendezőelv ellenére, alapvetően tisztességes, bár kétségkívül kissé eklektikus munkát adtak nyomdába. Főbb vonalaiban megörökítettek azonban mindent, ami említésre érdemes.

Először Eötvös Józsefre, s élete egyik fő művére, az 1868-as nemzetiségi törvényre emlékeznek. Egy 1846-os Eötvös-, egy 1979-es Péli-vers után Kovács József Hontalan 1989-es műve következik. Az előbbi költemény fő tanulsága, záró soraiban rejlik (...kimondva ezrek kínjait; / Kit nem hevít korának érzeménye, / Szakítsa ketté lantja húrjait!). Az utóbbi két költemény pontosan olyan művészek tollából fakadt, akik megfelelően az eötvösi normának, nem voltak restek e hevülésre akkor sem, amikor még nem lehetett tudni dicséret jár-e valaha is érte, vagy csak arculesapás. „Lopjátok be magatokat a hatalmasok várába!”- tűzte ki célként Péli; Hontalan pedig a megidézett versben „félmúltunk, féljövők szétrohadó kelepcéjét” horgasztotta fel.

Kerékgyártó István a Társaság fennállásának huszadik évfordulójára írt jegyzetének címsora (híven Eötvös és Péli szelleméhez) azt az igazodási pontot említi, amihez mindvégig tartani igyekeztek magukat. „A cigányság integrálódása a romák és a magyarok szempontjából egyaránt alapvető fontosságú kérdés... A társaság ennek a felismerésnek a jegyében tevékenykedik immár két évtizede.” – állapítja meg. Midőn **Dilinkó Gábor** festőművész, állományon kívüli dandártábornok kiállítását szervezték, amikor **Kalányos Mónika** képzőművész és költő pályára állításán munkálkodtak, vagy Péli-estekkel ápolták a cigány értelmiség apostolának emlékét, nem feledkeztek meg az oktatással-képzéssel kapcsolatos alaptevékenységükről sem.

Pedagógiai továbbképzések egész sorát szervezték. Tapasztalatcseréikre, előadásaikra kb. tíz éven keresztül évi 8–10 alkalommal hívták össze a cigány gyerekekkel, fiatalokkal foglalkozó – s tevékenységüket nem csak szakmának, hanem hivatásnak tekintő – szakembereket. Budapest, Edelény, Esztergom, Fót, Ibrány, Hodász, Mátraverebély, Mezőberény, Miskolc, Nyíregyháza, Nyírbátor, Sarud, Szilvásvárad, Ózd-Farkaslyuk, Zánka voltak az emlékezetes találkozások helyszínei. Színvonalas óvodapedagógiai, kisiskolai kísérletek is kapcsolódtak hozzájuk.

Néhány tagtársi visszaemlékezés után a könyvben egy időrendi szemelvénybe csemegézett összeállítás következik a Társaság legfontosabb programjairól.

A következőkben e csemegéből mazsolázok magam is ki néhányat (természetesen vállalva az önkényes kiragadások torzításban megmutatkozó kockázatát), hogy felvilantsam, mennyire szerteágazó tevékenységet folytattak.

1989-ben egy országos képzőművészeti tehetségkutató versenyt szerveztek. A Péli Tamás vezette zsűri hatszáz alkotás közül kereste ki a győzteseket. Sarudon művészeti tábor működtettek, amely módszertani műhelyül is szolgált.

Egy évvel később közművelődési és közoktatási nyári akadémiát rendeztek Fóton, Zánkán pedig Európai kisebbségi tábor. 1994-ben kormányjavaslat előkészítésén dolgoztak: a létminimummal kapcsolatos számítások más alapra tételének kimunkálásával álltak elő. 2002-ben indították a honlapukat (www.eotvostarsasag.hu), amely sok érdekes és hasznos információt téve elérhetővé, ma is működik. 2005-től roma művészek festett portréival jelentetnek meg, gyönyörű falinaptárokat, amelyek minden biznnyal jobban érzékeltetik a roma kultúra értékeit, mint többtucatnyi tanulmánykötet. A Társaság tavaly a Zamárdiban tartott Országos Roma Filmakadémia összehívásával és lebonyolításával hívta fel a figyelmet magára. Mind-

eközben széleskörű nemzetközi tevékenységet is fűződik a nevükhöz. Az Európai Unió több országában is szerveztek konferenciákat, illetve vettek részt kulturális tanácskozásokon.

A könyvben néhány dokumentum is közölnek. Ezek közül az 1986-os miniszteri értekezletre készített előterjesztés a részleteiben is impozáns. A cigány betelepüléstől a romák akkori helyzetének elemzéséig jutva igyekeztek segíteni a fontos döntéshozásra készülőket. Egy Rácz Gyöngyivel az előterjesztéshez közel azonos időben készített interjú a széles közvéleményt is szembesítette a cigány gyerekek neveléséről vallott roma nézetekkel (a legendás, és akkor sokak által irányadónak tekintett, olvasott ÉS-ben jelent meg az írás).

A Társaság kulturális tevékenységében kimagasló eredményeket hoztak a filmkészítő, tévé- és rádióbemondó, műsorvezető-riporter és videofelvétel-készítő szakmai képzések. Színész-szinkronszínész és felsőfokú műsorgyártóképzés is folyt a szervezésükben. A közölt hallgatói névsorok arról tanúskodnak, hogy sokan nagyon jól érezték magukat, hiszen több egymást követő képzést is magukra vállaltak.

A kötet közepe táján Péli Tamás önéletrajzát olvashatjuk. Ezt követi **Molnár István Gábor** portéfilmjének (In memoriam Péli Tamás) teljes szövege.

A huszonévesé lett egyesület komoly lépéseket tett a hazai cigány színház hivatásos színészeinek „kinevelése” érdekében is. A program megvalósításán **Hollai Kálmán**, Rácz Gyöngyi és **Magyar Fruzsina** dolgozott. Öt ösbemutató és egy filmszinkron fűződik a projekt megvalósításához. Egykori tanítványaik közül **Csonka Szilvia Napsugár** ma már a Víg-, **Mazács Zsuzsa** pedig a Nemzeti Színház színművésze.

A roma civil szerveződések számára legfontosabb olvasmánya lehet a kötet azon néhány oldala, amely szervezet által benyújtott

kitüntetési felterjesztéseket betűhíven mutatja be. Amellett, hogy ilyenek alighanem először kerülnek közkézre, s mintaként is szolgálhatnak, olyan tiszteletre és követésre méltó életutakat tesznek ismertté, amelyekre „hála” a médiának, más különben soha nem láthattunk volna rá.

A kötet utolsó előtti része a Társaság levelezéséből és meghívóiból mutat be jó párat. Az utolsó fejezet pedig mintegy harminc – eltérő minőségű – képet hív segítségül, hogy vizuálisan is alátámassza mindazt, ami korábban a kenyérszövegben olvasható volt. Jelentős többletet ad viszont, hogy e felvételek segítségével az események légköre is visszaidézhető. Vidám, helyenként önfeledt pillanatok kaptak a fényképezetek lenycevégre. Pezseg belőlük a valamennyi igazi közösségre jellemző remek hangulat.

„A világon két hatalom van, mely még a hegyeket is elmozdítani képes: a hit és a hitel.” – vallotta az 1870-es években névadójuk, Eötvös József. A róla elnevezett Pedagógiai Társaságra is igaz a hegymozgató indulat. Az alapítók s az időközben csatlakozók hite és kikezdehetetlen hitelessége formálódott a szervezetben tettekké, hasznos és pótolhatatlan cselekedetökké.

Az 1979-ben Gyulán megalakult Országos Cigánykutató Munkaközösség Tolna megyei regionális csoportja jogutódjaként működő Cigány Hagyományokat Kutató Egyesület után, az Eötvös József Cigány-Magyar Pedagógiai Társaság tekinthető a legrégebben folyamatosan működő hazai roma érdekeltségű társadalmi szervezetnek. Megérdemli tehát az ünneplést, amelynek fontos része és maradandó nyoma lesz ez a most megjelent kis könyvecske is.

* * *

(A kiadvány korlátozott számban a Társaság címén szerezhető be.)

„Mindent megtettem, hogy ne lássák, hogy cigány vagyok...”

Április 12.-én, én is megkaptam az ÁNTSZ meghívó levelét nőgyógyászati vizsgálatra, mint olyan sok nő, a népegészségügyi program keretében. Fontos ez a fájdalommentes 5–10 perces tartó szűrővizsgálat, hiszen évente 500 nő hal meg az egyébként megelőzhető méhnyakrákban! Fontosnak tartotta ezt a vizsgálatot Tóth Józsefné, Irma néni is, akivel 25 év után ott találkoztam újra a rendelőben.

Valamikor a Péterfy Kórházban dolgozott a laborban, az ő dolga volt tisztántartani a laboredényeket. A munkájával sosem volt gond, de zárkózottsága és beszólásai miatt nem volt túl népszerű a kórházban. Még az orvosok is tartottak a szájától. Bár, mi ketten sosem beszélgettünk, és csak ritkán találkoztunk, most mégis úgy tűnt, hogy örül nekem. A vizsgálat után meghívott picit lakásába beszélgetni. A 30 m²-es összkomfortos szobakonyhában 20 évvel fiatalabb hentesként dolgozó élettársával és egy kiskutyával él együtt. A mérges, pufók palotapincsi annyira utált, hogy be kellett zárni a beszélgetés idejére a tu-

solóba. Nekem sem volt túl szimpatikus a kékszalaggal felcicomázott jószág. Nem szeretem, ha állatokat tartanak a lakásban az emberek, de hát nem vagyunk egyformák. Még szerencse...

* * *

1940. augusztus 28.-án születtem Pestszentlőrincen, cigány családba. De mi nem olyan cigányok voltunk, mint a többiek. Mi sosem hordtunk bőszoknyát, nem beszéltünk cigányul, és dolgoztak a szüleim a gyárban. A többi cigánynak is dolgozni kellett akkoriban az 50-es, 60-as években, de az én apámék ezt örömmel tették, nem

nyavalyogtak, hogy melózní kell menni, míg a többi azt leste, hol bújhat ki a munka alól. Hát, ez az igazság! És abba is mások voltunk, hogy anyám csak két gyereket szült, nem ötöthetot, mint a többi cigányasszony, mert gondolkozott, hogy mennyit tud eltartani, nem úgy, mint amazok, akik csak szülnék esztelenül. Hogy többre tartottam e magunkat? Hát persze! Mert különbek is voltunk, mi úgy éltünk, mint a magyarok, és minket nem is néztek le. Anyám, apám is azon voltak, hogy ne cigányozzanak bennünket. Mindig vállaltak többletmunkát a gyárban, ott voltak az ünnepeken és mindent a világon úgy csináltak, mint a

magyarok. Engem is erre neveltek, mindent megtettem, hogy ne lássák, hogy cigány vagyok. Szépen öltöztem, vörösre festettem a hajam, és velük jártam el kirándulni, táncolni, persze beléptem minden hová, ahova ők, a könyvtári kölcsönzők közé éppúgy, mint a KISZ-be, május elsején az első sorba álltam felvonulni. Hittem-e abban, amiben ők? A fene tudja mit hittem! De, hogy azt kell csinálni, amit mások csinálnak, azt apámtól tudtam, mert abból baj nem lehetett.

A tanulás az soha nem ment. Igyekeztem én, de sosem tudtam felfogni, amit magyaráznak, de ha fel kellett díszíteni az iskolát, vagy takarítani

kellett, mindig elsőként jelentkeztem, amivel sikerült kettesekkel átcsúsznom a nyolc éven, aztán meg már sosem ültem padba többet. Gyorsan férjhez akartam menni, mert a magyar lányok is csak arra vágytak, hogy feleségül vegye őket valaki. Én is ezt akartam. Egy magyar embert, de olyat, akinek sok pénze van, és szeret engem. Cigány az sose kellett! Hogy fontos-e a szerelemben a pénz? Nagyon fontos! Koldushoz sosem mentem volna feleségül. Anyám is megmondta, hogy jobb cselédnek egy gazdaggal, mint királynőnek egy szegénnyel. Hát akkoriban ez egy szólás volt, mert mindenki jól akart élni. Autót akart, meg telket a lakás mellé. Nem sok embernek volt meg mindene, talán csak a pártembereknak és a maszekoknak, ezért ilyet akartam én is, ilyen férfit, akinek van, és nem kell fillérezgetni, ha be akarom rakatni a hajam a fodrásznál, vagy ha nyaralni akarok Bulgáriában a tengerparton. Mert, akinek volt pénze, odajárt akkoriban, és aki nem mehetett még a szakszervezeti üdülőbe se, azok elsápadtak az irigységtől. Azt akartam, hogy irigyeljenek, de e helyett valamiért mindig utáltak, főleg a lőrinci cigányok, ezért is költöztünk el onnan a IX kerületbe, de apá-

mék a nyugdíjig onnan jártak vissza dolgozni Lőrincre, én meg akkor kerültem be mosogatni a laborba, egy ismerős segítségével. Jó volt az a munka, szerettem csinálni. A férjemmel is ott ismerkedtem meg. A kórháztól nem messze volt a műhelye, de bejárt a kórházi büfébe enni. Maszek volt, magyar volt, özvegy volt, gondoltam micsoda szerencsém van, aztán tényleg feleségül vett, de sok örömben nem volt részem mellette, mert igaz, hogy sokat keresett, de nem tudott elmenni a kocsma mellé. Bulgáriáról szó sem lehetett, fodrászról is csak az én keresetemből. Nagyon nem jól választottam, ez gyorsan kiderült, nem olyan életet akartam, amilyet ő adott. A születése után el is váltam tőle, mert anyám is megmondta, hogy jobbat érdemelek, hisz szép vagyok és fiatal. De soha többet nem tudtam férjhez menni, pedig akartam, csak hát a Gyurikát, a fiamat nem igen szívlelhatték, vagy a fene tudja mi bajuk volt. A mai napig a férjezett nevemet használok, nehogy azt higgyék, hogy én nem kellettem senkinek...

* * *

Nekem 1956 nem volt olyan nagy szám. 16 éves voltam akkor. Lőt-

tek és tankot is láttam, de valahogy nem érdekelt. Az egyik csepel teherautón volt egy kórházi fiú, az hívott, hogy szálljak fel, de eszem ágában sem volt megöletni magam, anyám nem is engedte volna! Lehet, hogy az a kékszemű fiú is meghalt. Amikor '56-ot ünneplik, mindig eszembe jut, hogy mi lehet vele most, ha él.

* * *

A kórházban éltem át először, hogy lenéznek azért, mert cigány vagyok, és az orvosok is lekezelően bántak velem. Én meg odafigyeltem a pletykákra, és ha nem tetszett valami, akkor odavágtam a szemükbe, hogy helyettem mivel foglalkozzanak inkább. Hát, nem kedveltek, de tudtam én ezt! Te is mindig átnéztél rajtam, de a szád miatt téged se szerettek, most már elmondhatom. Én tudtam, hogy te cigány vagy, de te meg nem tudtad, hogy cigány vagyok. Vagy láttad rajtam?

A Gáborral 3 éve élünk együtt. Sok szóbeszéd járta rólunk, meg ki is nevettek a különbség miatt, de nem érdekelt minket! Túl a hatvanon lettem először szerelmes. Ez igazi szerelem nálam, mert nem érdekelt, hogy milye van, és még a fiammal is szembeszálltam érte, akinek habzott a szája a

méregtől, és azt mondta, nem élhet egy fedél alatt velünk, a családjával, mert rajta röhög mindenki. Hát azt csináltuk, hogy eladtuk a nagy IX. kerületi lakást és elfeleztük a pénzt. Ők is vettek egy lakást maguknak, meg mi is ezt a kicsit. A fiam azóta megbékélt, bár ide sose jön el, csak a két unokámat engedi el hozzám. De így is jó. Én nem fogok könnyörögni neki. A Gábor volt kint egy évig Németországban dolgozni, jól keresett a húsüzemben, most abból élünk és a nyugdíjamból, meg hát ő a boltba is dolgozik, de azt nem szeretem, mert túl sok a fiatal lány és a kikapós menyecske. Pedig az lesz a vége, hogy fiatal választ magának, hiába ígéri, hogy nem...

* * *

Hogy cigánynak érzem-e magamat? Nem érzem cigánynak magam, sosem éreztem! Magyar vagyok. Hát, mi lennék? Olyan szavakat, hogy identitás, asszimiláció, integráció én nem ismerem, de eddig is jól elvoltam nélkülük. Inkább azt kérdezd meg, hogy boldog vagyok-e? Mindig olvasom a magazinokat, és ott ilyeneket kérdeznek, és ez jobb téma, mert mindenkit a boldogság érdekel, nem az idegen szavak. Én most nagyon boldog vagyok...

„Ám fãkut sigogye, kit szã nu vãdã, kit bãsicã misz...”

În aprilis 12, sã jo ám kãpãtãt pipãros dãlã ÁNTSZ, kit szã mã duk szã mã vãdã doktoru dã cigãns, kit sã kum álcì cigãnsi or kãpãtãt áfelã pipãros, kã áku áfelã lukru fásé îñ tatã lume. Farcse trãbujé szã mirzsény pã áfelã, kã nyis nu daré sã csár 5-10 percurj cînyé, szã nyé vegyé, mágã dãnu îñ án jescsé ákár sã 500 cigãnkã sinyé îñ áfelã bicsisug szã marã, mágã nu ár trãbujì, dákã án dã án ár merzsé lá áfelã doktor. O mérsz, kã ásã gãngyit sã Tóth Józsefné Irma bãfîrnã, kã trãbujé szã mergã, ku sinyé jo dãpã 25 ej mã ám áflãt járã ákulo.

Kînvã îñ Péterfi Kászã lu bicsézs o lukrát, hungyé je szînzse, álji lukru o foszt, kit szã cîjé îñ csiszt edényurje ákulo. Ku lukruj nu o foszt nyimik báj, numã ro szumurtãkã o foszt, sã kînd sã kînd o szfãtãjit sévã lá aminy, pãntu áztã nu or plãkut ásã táré pã je. Inkã sã doktori cînye dã gurã-j. Mágã noj nu any szfãtãjit îñtrã áje dobã, sã kînd sã kînd nyé any áflãt, dã áku ásã împãrã, kit fãlaszã ãj kã mã vegyé. Dãpã o vizsgilita doktoru, m-o csimãt szã szfãtãjiny îñ kászã-j mikã. Kászã-j csár dã 30 m² ãj, ákulo sãgyé mãy urtãkuj, sinyé ku 20 ej ãj mãy tîñãr dãkit je, sã lukrã ku kãrnyé, áré mãy sã o kînyé mikã. Mir-

gosz sã umflãt kînye dã palotapincsi ásã táré nu mã plãse, ãj re urã pã minyé, kit pîñã noj any szfãtãjit o trãbujit îñ csisz îñ szobã dã szkãldãt. Nyis mijé nu ãm plãse dã kînye ku vîñãt pãntlikã îñ gît. Nu ãm plãsé, dákã aminyi áloturj cînyé îñ kászã, dã dãnu nu ãs csény bãs áfelã. Inkã nurok...

* * *

Ám ánuszkut 1940. augusztus 28 îñ Pest-szentlõrinc, îñ siljéd dã bãyás. Dã noj nu áfelã bãyás any foszt kã álcì. Noj nyis kînd nu any purtãt rocsijé lãrgã, nu any szfãtãjit bãjsescsé, sã any lukrát ku pãrinci îñ gyár. Sã lu álcì bãjãs o trãbujit szã lukré îñtrã

áje anyi, îñ ej dã 50, 60, dã tatã ámnyo áztã ku fãlusijé fãse, nu szã zbãrse, kit trãbujé szã mergã szã lukré, pîñã áztã álcì áje szã ujtã kum ár pucse szã fãkã kit szã nu lukré. Áztã ãj ánume! Sã îñtrã áje álc any foszt, kit mãmányi csár doj kupij o ánuszkut, nu sins o opt kã álc cigãns, kã szã gãngye, kit, kit pacse szã cîjé, nu kã éje, kãré nascse fãrdã firé. Mãy pã mãy mã cîj pã noj? Á nu? Sã mãy álc any foszt, noj ásã kusztány kã unguri, sã pã noj nyis nu nyé ujtã zsosz. Mãmã, tatã pã áje or foszt, kit szã nu pacse szã zîkã pã noj kit bãjãs. Tot or vãdãlit sã mãy lukru, ákulo or foszt pã tatã nuntã îñ gyár, sã sigogye ásã or fãkut, kum unguri. Sã pã mi-

nyé pã áztã m-o nivilit, ám fãkut sigogye, kit szã nu vãdã, kit bãjsicã misz. Mîndru mã ám gãtãt, pãrum pã rosu ám ficsit, sã ku jé ám umblãt ise sã ákulo, szã zsok, dãnu ám pãsît hungyé gogyé, hungyé sã jé, sã ákulo dã hungyé pacse om kényvijé szã ádukã áfãrã sã îñ KISZ, kînd o foszt mãyus 1, jo ám mérsz îñ há mãy dã nencsé rînd. Ám krizut îñ áje îñ sé jé? Nyégurã scsijé sé ám krizut! Dã kit áje trãbujé szã fãk sé ált fásé áje ám vãcãt dãlã tatã, kit dã îñtrã áje nu pacse szã fijé bãy.

Învãcãlã nyis kînd nu mirzse mijé. Ám ávut jo dãgînd, dã nu pucsem szã prisép sé zîse mijé, dã dákã o trãbujit szã fãk pã mîndru iskulã o

szā fāk rînd, tot jo ám fosz há dā nencsé sinyé o fākuta, ku áztá ám putut szā szfārsāszk pā 8 ej, dāpā áje jo má nyis kînd nu ám sāzut înzkan dā iskolā. Repé ám ávut dāgînd szā mādū dā cīgānkā, sā unguri fecsi áje o ávut dāgînd. Sā jo dānu áje ám ávut dāgînd sé jé. On om dā ungur, sinyé mulc bány áré, sā mādplásé pā minyé. Bājás nyis kînd nu m-o trābujit. Kit trābujé o bány înzplākātáré? Farcse trābujé!

Lā kuldus nyis kînd nu ás fi mérsz dā cīgānkā. Sā māmá m-o zîsz, kit māj bényé āj lu szlugā ku gāzdā gāzduk, kākum lu kirilicā ku szārāk. Înz áje dobā ásā szfātāje, kāsinyé gogyé bényé o ávut dāgînd szā kuscse. Kār o ávut dāgînd sā pāmînt lāngā kāsā. Nu mulc om ávut înztri áje dobā sigogye, darā csār ālu pártember sā ālu maszek, dāje ám ávut sā jo dāgînd āfelā om, lu sinyé jescse, sā nu trābujé szā szāmālāszk, dākā ám dāgînd szā mād fākā pāru, o dākā pā várā ás āve dāgînd szā mādū dā înz Bulgāria, lāngā āpā mārē. Kāsinyé o ávut bány ākulo umblā înztri eje dobā, sāsinyé nu pucse szā mergā nyis înzszakszervezeti kāsā, pā jé o mānkā sudā. Áje ám ávut dāgînd kit szā fijé sudā pā minyé lu aminy, sā nu ásā o foszt, pā minyé tot mād urā, māj bényé bājási dā lōrinc, sā pānztru āztā āny fuzsit

dā ākulo înz IX. kerület, dātátā dā ākulo umblā înznapoj înz lukru, pīnā átunse, pīnā dobā o trābujit māj szā lukré. Jo mágā átunse ám kirilit szā lukru ākulo hungyé je szīnzse, ku āzsutaré. Bunā o foszt lukru ālā, ām plāse. Sā ku cīgānum ākulo mādām āflāt. Nu dā pārcse o foszt muhelye dālā kāsā dā bicsézs, sā ākulo umblā lā noj szā māninsé. O foszt maszek, ungur o foszt, vādoj o foszt, gāngyem sé mārē nurok ām, sā ānūme m-o lat dā cīgānkā, dā nu ám ávut mult bukurijé lāngā jāl, kāsā gyirépt kām mult o kutāt, dā nu o putut szā mergā lāngā fugādo. Dā Bulgāria nyis nu pucsem szā szfātājēszk, pārum szā fāk csār dā înz bānyi āmé. Nu ám fākut bényé, repé ām scsut, nu āfelā kuszt ām ávut dāgînd séfel jāl m-o dāt. Mādām dāzvāljit dālā jāl, sāmāmā zīse kit māj bun om ām trābujé mijé, kām mīndrā misz sātīnārā. Dā nu ám putut dā átunse szā mād mārīt jārā, mágā ám ávut dāgînd, pāgubā scsijé sé bāj or ávut ku minyé. Sā āku ālu bārbātum numilje o port, szā nu înzkrejé sinyivā, kit nu ám trābujit lu nyime...

* * *

Mijé înz 1956 m-o foszt gurā mārē. Dā 16 ej ám foszt átunse. Or pusktāt sām vāzut sātānk, dākunvā pā minyé nu mād

irdikile. Pā o kār dā Csepel o foszt on fisordā ātitā ej kum sājō, jāl m-o csimāt szā māszkobor szusz dā nyis înzfirēm nu o foszt, kit szāmā āmarā, nyis māmā nu mād mār lāsā! Pacsé fi kāsā fisoru āje ku ocsvīnāt o murit. Kînd āku pā 56 cīnyé, tot ām vīnyé înzfiré sé pacse szā fijé āku ku jāl, dākā kusztā.

* * *

Înz kāsā hungyé āsz bicsézi, ākulo ām szīmcīt kānti, kām mād ujtā zsz, dāje kās bājsicā misz, sādoktori āsā fāse ku minyé. Jo mágā bāgām szāmā pā āje sé ālci zīse, sādākā nu ām pāre bényé, átunse jām zīsz, kit nu ku minyé, māj bényé ku sé szā tiridāszkā. Nu mād plāse, dām scsut jō āztā! Sātut tot āj ujtāt pā ālt, dā nyis pā csinyé nu csé plāse pānztru gurāc, āku mād pot szā āc zīk. Jō ām scsut kātū bājsicā jēscs, dātū nu scsijej kāsājō āje misz. O āj vāzut pā minyé?

Ku Gābor dā tri ej kusztāny unā. Mult or szfātājīt dā noj, sām-or rīsz āfārā pānztru ātitā ej jescse înztri noj, dā nu nyé irdikile! Māj mult misz dāsāpcszās de ej sā āku dā zelsō plāk ānūme. Áztā ānūme plākātārē āj lā minyé, kā nu mād irdikile sé árē, sā ku kupilum mādām szfāgyit pānztru jāl, lu sinyé szpumé fāse gurā dāsudā, sā āje zīse kit nu

pacsé szā sādū ku noj ku siljēsus, kās toc pājē rīgyé āfārā pānztru noj. Áje āny fākut kit āny vīndut kāsā mārē înz IX kerület sājām dāt zsumātācsé bānyi. Sājāl s-o kumpārāt o kāsā sājōj pā āztā mikā. Kupilum dā átunse mādū árē sudā, dā nu vīnyé lā noj, csār pā unosilāsā szā vijé. Sā āsā bényé āj. Jō nu m-ōj rugā lājāl. Gābor o foszt āfārā pā on ān szā lukré înz Nēmetország, bényé o kutāt ākulo, āku dā înztrā āje kusztāny sādā-n bāny sé jō kāpāt lunā dālunā, sādānu jāl lukrā sā înz boltā, dāmij pā voje, kām mult tīnārā cīgānkā lukrā ākulo. Mágā āsā o fi, kit māj pātīnārā o kutā, jābā zīse kit nu...

* * *

Kit mād szīmc dā bājsicā? Nu mād szīmc dā bājsicā, nyis kînd nu mām szīmcīt! Ungurā misz. Dā sé ās fi? āfelā szfāt kit identitās, āszszimilāciō. integrāciō jō nu kunoszk, dāsā pīnā āku bényé ām foszt fārdā jē. Māj bényé āje înztrābā kit bukurāszā misz? Tot umār pā magazīnurj, sā ākulo āfelā înztrābā, sā āztā māj bényé āj, kās pā toc bukurālā irdikilescse, nu szfāturje pā kārē nu prisepé. Jō āku farcsē bukurāszā misz...

**Fordította:
Varga Ilona**

A cimbalom Paganinije

Ha valakinek a családja hét cimbalmost is számlál, nem meglepő, hogy túlontúl hamar játszani kezd a cimbalomverővel. A családi emlékezet úgy tartja, hogy **Suki Sándor** cimbalmos kis unokája még két éves is alig volt, amikor az első dallamokat „kikalapálta”. Három évvel később rövid figyelés után, hibátlanul utánjátszotta a nagyapja mutatta rövid dal-lamokat. Az öreg Suki ek-kortól tudatosan képezte a csodagyereknek bizonyuló határtalan szorgalmú és tehetségű kis fickót. Az 1957 májusában (ötven éve) Szol-nokon – más források szerint Törökszentmiklóson – világra jött **Ökrös Oszkár** ma már idehaza és szerte a világban is jól ismerik. Mindenütt a valaha volt legnagyobb hegedűvirtuózzal azonosnak ítélve a teljesítményét: a cimbalom **Paganinijeként** emlegetik. Ha egy-egy fel-lépésén tévékamerák vannak jelen, egészen bizonyos, hogy nem csak a primáson időznek hosszasan, hanem a szemmel szinte követhetetlen sebességgel járó kezeit, verőit, gyöngyöző homlokát, s a szőlőjátékoknál átszellemült arcát, sőt időnként lehunytt pilláit is a képernyőkre varázsolják.

Filmes tankönyvek állítják: egy együttes, vagy csapat látatásakor a premier plan (az arcokon, a kezeken időző közelkép) csak a sztároknak jár. Ökrös Oszkár minden felvételkor, valamennyi közvetítéskor megérdemelt járandóságként megkapja a maga premier planjait.

A tévékamerákkal egyébként már korán megbarátkozott. Nyolc éves volt, amikor megnyerte a Magyar Televí-

zió népzenei versenyét. A hangszeres szólista kategóriában lett övé a babér. Az általános iskola második osztályából így – egy miniszteri külön engedéllyel – azonnal a középiskolába léphetett, a Bartók Béla Zene-művészeti Szakközépiskola legifjabb tanulója lett. Az érettségi vizsga után a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolára került. Tehetségét a tanárai, osztály- és évfolyam-társai is mindvégig csodálták. A magyar nótás családi hagyományokat jelentősen felgazdagította a népzene és főleg a klasszikusok tanulmányozása révén.

Két legfontosabb szólólemezén (A cimbalom varázslója, A cimbalom Paganinije) éppúgy találhatunk nótacsokrokat, csárdásokat, bagatelleket, asztali- és filmzenéket, mint Paganini-

Chopin-, Liszt- és Bach-művek sorát.

A híre messzire futott. Amikor elvégezte a főiskolát, versengtek érte a zenekarok. Döntenie kellett: néhai **Rácz Aladár** útját követve a hangversenytermek dobogóját, vagy a cigányzenekarok világát választja. Nem lehetett könnyű döntés. Talán annak belátása segített, hogy bár Rácz Aladár maga több klasszikust is áthangszerelt cimbalomra, s nem egy jeles zeneszerző egyenesen az ő hangverőit alá írta néhány művét, ezek száma erősen korlátozott. A hagyományos cimbalmosi pálya, gyorsabb és nemzetközi érvényesülést ígért. Amikor híre ment, hogy a szórakoztató zene felé kötelezi el magát, a legnagyobb népi együttesek álltak sorba érte. Előbb a Budapesti Népi Együttes, majd a Magyar Állami Népi Együttes, később a Honvéd Művészegyüttes tagja lett.

Olyan években lehetett része, amely során ugyan a kávéházi, éttermi zenészet visszaszorult, de éppen a fenti együttesek magas szín-

vonalú tevékenysége nyomán, művészi rangja is vitathatatlanra lett. Külföldi meghívások és fellépő körutak jelezték: cigányzenénk és cigány muzsikusaink mindenütt közönségvonzók.

Ökrös Oszkár – idegen ajkúaknak ugyancsak nyelvtörő – nevét is ekkor tanulhatta meg a világ. Tizenhét évesen már szólistaként kapott meghívást Angliába, **Erzsébet királynő** születés-napi ünnepségére. A londoni Palladiumba, ahol **Josefine Baker, Tom Jones, Frank Sinatra** és **Roger Moore** mellett fellépve is megkülönböztetett tisztelet övezte. A korábban említett zenekarokkal az Antarktiszon kívül valamennyi földrészen megfordult. Szovjet-Ázsiában éppúgy ámulták és ünnevelték, mint a Közel- és Távol-Keleten, Ausztráliában vagy az Amerikai Egyesült Államokban. Az éter hullámain mindenütt ismerős lett, ahol csak egyetlen magyar is sikerrel tekergette az állomáskeresőt, nyomogatta a távkapcsolót.

Olyan primásokkal dol-

gozhatott együtt, akik önmaguk is legendaszámba mentek, mennek. **Berki László, Boross Lajos, Buffó Rigó Sándor, Déki Lakatos Sándor, Lakatos Flóris, Lendvai Csócsi József, Sánta Ferenc, Suki András** és mások.

A rendszerváltás környékén többször is külföldre szerződött s csak 1996-ban tért haza. A 100 tagú Cigányzenekar tagja, szólamvezető szolista lett. Velük és a Budapesti Fesztiválzenekarral is többször vett részt külföldi koncertutakon, -körutakon.

Nemcsak művészi tolmácsolásra vállalkozott, saját feldolgozásokkal is rendszeresen jelentkezett. 2001-ben a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjével tüntették ki.

Kevés ekkora formátumú muzsikust jellemez ilyen nagyfokú szerénység, mint őt. Ma, amikor a médiában – *Ady*val szólva – percmembékké dáródja tart, csak az kap teret, aki nagyhangú, törtető vagy alattomos, aki jobb esetben tehetségét, rosszabb esetben önmagát is „bulvárosítja”. Az, aki mondvacsinált eseményekkel tolja magát az érdeklődés előterébe, aki nem bánja, hogy hírtermékké silányítja önmagát, csak beszéljenek róla, csak „fusson a szekeré”. Ökrös Oszkártól mindezek igen távol állnak. Az acélhúrok feletti boszorkányos ügyesség bármely más táján a világnak a sztárok sztárjává emelné, idehaza azonban – szeretném, ha nem lenne igazam – csak ez a mostani sors lehet, mint minden tisztességtudó művészembernek az osztályrésze.

Úgy hozta a sors, hogy szem- és fültanúja lehettem egy olyan jelenetnek, amely a távolról csodált művészt emberi közelségbe hozta, megmutatta a benne lakozó jellem minőségét. **Farkas Kálmánt** temettük, akinek Ökrös Mari volt az édesanyja, de az orgonajavító-építő idősebb Farkas Kálmán révén is atyafiságban álltak.

(Kálmán bácsi a Csisznyikói cserepekben és az Elnémult harangokban is lefesti azt a törökszentmiklósi környezetet, amelyből az Ökrös és a Suki zenészdinasztia szerte híresült. A kis Oszkárt is emlegeti bennük, ahogyan később is minden alkalmat megragadott arra, hogy elbüszkélkedjen vele, hogy népszerűsítse, hogy dohogjon érte.)

A temetésre összesereglettek egy öreg muzsikuskok-

balmos következett. Őt át is ölelte. „Szervusz kollega! Köszönöm...” – mondta neki. Közről láttam: az illetőnek azonnal könnybe lábadt a szeme. Ökrös nem engedte el, karon ragadta és megkülönböztetett tisztelettel odakísérte a maga hangszeréhez. Mellette állva figyelhette a verők táncát, s fürödhetett elérzékenyülve az Ökrös felől áradó szeretetben... Szép volt látni mindkettejüket.

ból álló négytagú nyíregyházi banda méltóság teli zenéje fogadta. Közöttük egy helyi cimbalmos is szépen szaporázta. Aztán **Raduly József** vezetésével megérkezett a 100 tagú néhány élművésze. Raduly kötelességszerűen odament az addig muzsikálókhoz, s kezét fogott mindegyikükkel, miután azok elhallgattak és távolabbra húzódtak. Ökrös Oszkár a saját cimbalmának összeszerelését irányította, ami hosszú percekig tartott. Akkor ijedten felkapta a fejét, s kétségbeesve kutatta a tömeget. Egyszerre felcsillant a szeme, amikor megtalálta tekintetével, akit keresett. Oda is sietett hozzá. Előbb a társai kezét szorongatta meg, majd a helyi cim-

balmos Oszkár – kérem, figyeljék meg legközelebb, ha eddig nem vették még észre! –, amikor szólójába kezd, megszűnik körötte a világ. Nem látszik feszült összpontosítása, lélekből játszik. Mintha maguktól járnának le-föl-le a vattázott faverők. Mintha egyenesen azok vinnék a kezét mindig gyorsan tovább, hogy a távolabbi húrokat is jobban, időben elérje. Tessék hallgatni, tessék nézni! Fontos küldetés az övé. Az Írás (a Zsoltárok könyve) szabja feladatul: „Dicsérvétek zengő cimbalommal, dicsérvétek bűgő cimbalom hangjával!”. Ugyan ki más lehetne ma, aki mindenható cimbalomjátékkal dicsérhetné az Egek urát, ha nem éppen ő? Dicséri is!

Szóljon bár horák, dojnák, a könnyed prelude-ök, capricciók, polkák, a lélekrengető rapszódia, a mozgósító verbunkosok, vagy a szívbe markoló magyar nóták hangján – mindig ezt teszi. Dicséri ezt a romba dőlni látszó egykor szép világot, amelyet megmentésre méltónak mutat, seregnyi érvet hozva fel az emberiség mentségére. Hallgatva őt, hinnünk kell mindebben. Játékával készít, kényszerít rá...

Megismételhetetlen tudás az övé. Olyan, ami ha elveszik, nem lesz, aki újjáteremtse. Unikális művész – mondják erre tudóskodó körökben.

„Dübörgő tapsok! Tomboló nagy esték! / Kábult tömeg közt roskadozva áll, / Könny és verejték fürdeti a testét, / Halántékán a pokol kalapál. // Így vonsozolja zsenije szörnyű titkát... / A mennyi lenne és mégis, amit lát / Csak feneketlen, ijesztő magány, / Kín és keserv, mi égis felülvölto / S tán örületbe üldöznék, pedig / Kivész, megújul tenger emberöltő, / de ilyen művész csak egy születik.” – írta **Endrődi Béla** „Paganini legendája” című versében. Sorról sorra, akár a cimbalom Paganinijéről is szólhatna. „Mágus, varázsló és művész egy személyben” – folytatja ugyanó egy kissé utóbb.

Talán az eddig írtakból is kitetszik: nagyon tisztetem, ám emellett őszintén sajnálom is Ökrös Oszkárt. Ha másfél századdal korábban, s nem Magyarországra potylyantja a golya, ma alighanem Paganinit emlegetnék a hegedű Ökrös Oszkaraként.

Sokkalta több szeretetet, odafigyelést és ünneplést érdemelne. Fáradni látszik... Ötven esztendeje született s a magunk szerencséjére, éppen ide. Pár száz év múlva – ha lesz még – roppant büszke lesz rá Magyarország, ahol ősi erény csak poraiban becsülni az értéket, a művészt és az életművet.

Hegedűs Sándor

A cigány értelmiség beilleszkedési gondjai napjainkban

A diplomás romák felelőssége

Friss adatok szerint, mintegy hatszázezer roma él Magyarországon. Hagyományaik, kultúrájuk szerves része a többségi társadalomnak. Legalábbis így vallják az egymást váltó politikai kurzusok. A megvalósítás, a felkutatás, megőrzés és felmutatás programjai nem zajlanak zökkenőmentesen. Időtálló jelszó a problematikában a tanulás, az önképzés és ennek révén beilleszkedés a többségi társadalomba. Miközben a befogadásra nyitott társadalomnak is folyamatosan őriznie kell a készséget, hogy az értékeket befogadja. Sok szó esik a cigányság megosztottságáról. Ezt nem csak politikai értelemben használják, de a műveltség szélsőségeiben is. A diplomás roma fényévnyi távolságban él a tanulás lehetőségétől távol élő cigányoktól, és ha a magyarországi értelmiség része lett, a vád szerint sokszor elfeledkezik arról, hogy honnan indult, hová tartozik.

Dr. Lázók Anikó jogásszal, a Józsefvárosban élő ügyvédnővel erről a témáról beszélgettünk.

– Ha arra számít, hogy szívszorító történeteket hall a kitaszítottságról, meg a romákat körülengő szegényes életről ott Szabolcs-Szatmárban, akkor tévedni fog – így kezdi meleg tekintetét rám szegezve Dr. Lázók Anikó. Aztán elmondta, hogy a család felmenői a maguk módján már megharcolták az életüket, úgy lettek értelmiségi világlátású és képzettségű emberek, hogy orgonaépítő, zongorakészítő és hangoló mesterek, valamint kiváló muzsikusok, kézművesek voltak közöttük.

A család

Náluk a családban mindig a letett teljesítmény szabta meg az ember értékét, származás, előjog soha. A két

gyerek édesanyja hamar életprogramot fogalmazott a családban, amikor azt mondta: vegyétek tudomásul, hogy romáknak születtetek,

egész életetekben háromszor annyit kell teljesítenetek, mint a nem roma gyerekeknek, de ezt a magatok javára is hasznossá tehetitek.

Több lesz a tudásotok és a magyar kultúra mellett ott lesz lelketekben a cigány kultúra is. Ezt kell okosan hasznosítanotok, és boldogulni fogtok. A nyíregyházi iskolákban remek pedagógusok tanítottak – meséli Anikó. A kisebbségi létből érkezettek számára sokszorosan fontos volt ez a körülmény. Példát, utat szabtak a munkájukkal. A kisebbségi élet hamar érzékelő radarokat alakít azokban, akik a többségi társadalom ezer diszkrimináló rezdülését élik meg. Az okos pedagógus rendet teremt ezen benyomások között és kialakul egy immunrendszer, mely egyszerre feledtet és emlékeztet is. A női mivolt is előny – vallja Anikó, aki négy évvel idősebb bátyjával óhatatlanul kitárgyalta a napi életet, a kisvárosi világot.

Egyetemi évek

A Vasvári Pál Gimnáziumból jogi egyetemre jelentkezett. Az egyetem elvégzése után az ügyészi pályát választotta, ahol előbb fogalmazóként dolgozott, majd a közigazgatás felé fordult, ahol megyei és központi szinten két évtizedet munkálkodott. Előbb bölcsész akart lenni, de jogász lett. Ügyészként indult a pályán, de hamar váltott, ügyvéd lett. Édesapja korán meghalt, édesanyja betegen, rokkantan gyámolításra szorult. Anikó a megyei tanácsnál kezdett el dolgozni 1987 januárjától 1999 márciusáig. A Cigányügyi Tárcaközi Bizottság élére kívánták kinevezni, ekkor fogalmazódott meg benne, hogy nem szabadulhat a származás adta megítélésektől, amikor ő maga mindvégig a letett teljesítményt tartotta döntőnek. Józsefvárosi akkor lett, amikor munkája révén fővárosi munkát bízták rá.

A roma társadalom megosztottsága elkeseríti. 1996

óta egy közalapítvány élén verekszik, ez az alapítvány biztosítja a tehetséges roma gyerekek továbbtanulását.

Az integráció akadálypályája

Szerinte az asszimiláció egy kisebbség teljes beolvadása a többségi társadalomba, amelynek során a kisebbség minden rá jellemző tulajdonságot, gondolkodásbeli, kulturális és hagyományrendszert felad, illetve elveszt. A szegregáció esetében a többségi társadalom izolálja, körülveszi, bezárja a kisebbséget. Az integráció esetében a kisebbségi kultúra és hagyományrendszer beépül a többség társadalmába, megőrzi a kisebbségi értékeket, és a többségi társadalom értékrendjét kinyitja, miközben gazdagítja azt a kisebbség kultúrájával. Dr. Lázók Anikó azt vallja, hogy a közös történelem világos felismeréseket kellene provokáljon: a cigányság nem

lehet meg a magyarok nélkül és a lepergett évszázadok azt diktálják, hogy a másság elfogadása létkérdés. A roma fiataloknak a társadalom egésze a pálya, ahol bizonyíthatnak, ha bizonyítottak, az az egész magyar társadalom nyeresége lesz. Amikor a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány munkájáról kérdezem, kissé elbizonytalanodik. Az uniós belépéssel összekeveredtek a szempontok – mondja. Ha a sok évtizedes elmaradás és szegénység viszonyai közül kitörő, tanulni vágyó cigánygyerekeket összemossuk a társadalom szegényeinek képzési programjával, konzerváljuk, továbbéltetjük a hátrányokat. A társadalomépítés eme lépcsőjén szükség van a cigány felzárkóztatás programjára, mert csak így integrálhatók. Rossznak tartja a választójog jelen gyakorlatát. A nyelvtudáshoz kötött kisebbségi státus, vagy a bevallás alapján eldöntött kisebbségi lét nem

hozott új és jobb kisebbségi politikát, képviselőt – mondta. Ha még egyszer születhetnék, akkor se kívánnék más fészek-alját magamnak.

A bizonyítás

Hálás vagyok a szüleimnek, hogy szüntelen bizonyítás légkörével vettek körül gyerekkoromban, így teljességgel enyém lett az a filozófia, hogy ne teljen el haszontalanul egyetlen napom. Adódik a kérdés, hogyan és mire neveli tizennégy éves gyermekét?

– Úgy, ahogy más, úgy nevelem, próbálom terelgetni, ugyanazokkal a napi kétértelműségekkel és szorongásokkal, ahogy ezt más édesanya is teszi. Naponta tapasztalom az ideálvesztés hatásait. De látja, ez megint rólam szól, és én nem tartom magam fontosnak – fejezi be a beszélgetést.

H.I.

„...egész életetekben háromszor annyit kell teljesítenetek, mint a nem roma gyerekeknek, de ezt a magatok javára is hasznossá tehetitek. Több lesz a tudásotok és a magyar kultúra mellett ott lesz lelketekben a cigány kultúra is. Ezt kell okosan hasznosítanotok, és boldogulni fogtok.”
Illusztráció: Nyári Gyula

Menyhért Ildikó

A cigány tanulók teljes körű iskolai integrációja lépésről lépésre történő, generációkon átívelő, a társadalom egészét érintő stratégiai feladat. A mai integrációs stratégiák fokozzák a közoktatási eredménytelenséget és elégedetlenséget.

A magyar közoktatás sok mindent megélt már. Sok válságból, nehézségből került ki sikeresen. A rendszer-változtatás óta azonban egyre több közoktatási kérdésre, kihívásra nem akarunk vagy nem tudunk megfelelő választ adni. Ilyen a szegregációnak, a pedagógustársadalom megbecsülésének, az iskola ingyenességének vagy éppen drágaságának kérdése. Végre tiszta vizet kell öntenünk a pohárba, mert a feszültség egyre nagyobb, napi szintűvé vált az iskolák falain belül is. Cigány és nem cigány szülők egyaránt elégedetlenségüknek adnak hangot. A rossz hangulat, a negatív indulatok megrontják a tanítási-tanulási körülményeket, a tanulásba, a tudásba, a szabályok tiszteltetésébe vetett hitet. Pedig minden szülő egyet szeretne, a gyermekének megfelelő iskolát, osztályt, tanítót.

Azok a peres esetek, amelyek az ún. együttnevelés tárgyában indultak, nin-

Cigány gyerekek hátrányainak valós csökkentéséért

csenek jó hatással az érintett gyerekek mindennapjaira. Ezen gyerekek tanítóiból nem ellenségeket, hanem őket és családjaikat elfogadó és értő, segítő pedagógusokat kell formálnunk, vagy módot kell adnunk arra, hogy megmutassák, azok.

A Vodafone Magyarország Alapítvány támogatásával módomban nyílt a kerepesi cigány gyerekeket a családban, a szülők jelenlétében tanítani, fejleszteni. Sokat beszélgettünk az oktatásról is.

Augusztusban az ingyenes tankönyvek ellenére több tízezer forintot költöttek a beiskolázásra, mégsem sikerült megvenni a szükséges felszerelés felét.

A szülőket egyáltalán nem zavarja, hogy csak cigány gyerekek tanulnak együtt, az viszont igen, hogy naponta több órától kiviszik őket ún. fejlesztésre. Ez leginkább akkor jelent gondot, amikor alsó tagozatból a felsőbe lép egy gyerek. Alsó tagozatban egy, legfeljebb két tanár tanít egy osztályt, míg felsőben több. Alsóban magas a magyar- és a matematikaórák száma, felsőben egyre több önálló tantárgy lép be, tehát tanár is tanít egy osztályban. Az a diák, akit a tanítási órák nagy részéről kivisznek, gyökértelenné, bizonytalanná válik. Mindez azon gyerekeket sújtja leginkább, akik részképesség-kiesés,

zavar és nem pedig értelmi fogyatékoság miatt lettek folyamatosan kiemelve a tanítási óráról. Ha a felső tagozatban is rendszeres a kiemelés, akkor a diákot az izgatja leginkább, hogyan fog majd beilleszkedni a középiskolában. Jogosan.

A szülők nem értenek egyet azzal sem, hogy az írni-olvasni nem tudó gyerekeket felsőbb osztályba engedik lépni. Hiszen ez megteveszti őket, elhitegeti velük, hogy az iskolában nincsenek követelmények.

Másik nagy probléma a magatartás kérdése. A szülők azt mondják, ha egy iskolában renitens diákok sora dohányozhat, megalázhathatja diáktársait és tanárait, megtagadhatja a munkát, akkor az már nem iskola, hanem egy szórakozóhely, ahol az egyetlen elvárás a megjelenés.

Ezek az osztályok, iskolák pontosan azért nem kívánatosak a szülők és a gyerekek számára, mert olyan rejtett tantervvel működnek, melyeknek kimenete nem a társadalomba beilleszkedni tudó ember, hanem az agresszív, szabályokat, elvárásokat, a másik embert semmibe vevő egyén. Nem mindenre az integráció és a tolerancia a recept – mondják. A szülők önmaguk fogalmazták meg, hogy ők és gyerekeik a közoktatás részéről olyan becsapás áldo-

zatai, amely az elkezelés állapotához hasonlít. A közoktatásban zajló versenynek olyan szereplői, akik rajthoz állhatnak, de erőfeszítést nem kell tenniük, mert az utolsó hely már biztosított számukra. Igenis, kell a szankció.

Magam, mint cigány kisebbségi oktatási szakértő sem vagyok híve az erőltetett oktatási integrációnak. Az a cigány vagy nem cigány szülő, aki nem örül, ha gyermeke olyan osztályba kerül, ahol magas a cigány gyerekek száma, attól tart, hogy gyermekét sok kellemetlenség fogja érni, hogy a tanulás, a tudás, a másik ember tisztelete nem lesz érték számára. Ezen jelzésekre nem a tiltakozó megelégedése a válasz, hanem a tényekkel való őszinte és emberséges szembenézés.

Ma a Magyarországon élő cigányságnak mintegy harminc százaléka nem a társadalom alsó harmadában foglal helyet, hanem szociokulturális szempontból teljesen különálló csoportot alkot. S bár a hatvanas évektől jelentősen nőtt a cigányság iskolázottsága, ezen csoport tagjai a kisegítő iskola első hat osztályát végezték el. Iskolai emlékeikből a tanulással és a tanárral való szembenállás maradt meg. Nincsenek élményeik nem cigány osz-

tálytársakkal, hiszen iskoláikba csak cigányok jártak, mondván, hogy képességeik, tudásuk, magaviseletük olyan gyenge, hogy az nemkívánatos a nem cigányok iskoláiban.

Igen, a mélyszegénység, az eltérő nyelvi kultúra, gondolkodás- és normavilág, amely a cigányság egy jól körülhatárolható csoportját jellemzi, kettős, de egymást kiegészítő és feltételező helyzet elé állítja a közoktatást.

A jelenlegi, szidalmazott iskolákat, osztályokat nem megszüntetni, felszámolni kell, hanem rendkívül rugalmas módon stabilizálni. Önálló rendszerbe szervezni azon intézményeket, melyek alapvetően a cigány gyerekek nevelését-oktatását látják el. Lássuk be, szükség van ezen intézményekre, hiszen azokon a településeken, városrészekben, ahol a többségi lakosságtól szinte hermetikusan elzárt cigány családok rokonin alapon szerveződő közössége él, elhanyagolt, teletszerű lakókörnyezetben, ott a telepen és a telepen kívül élő gyerekek beiskolázási körülményei között olyan nagy a különbség, hogy fejlesztőosztályok szervezése nélkül a feladat megoldhatatlan. Hangsúlyozom, a lemaradás, a kis létszámú osztályok létrehozásának szükségessége mögött nem értelmi fogyatékoság áll, hanem az iskolai elvárásokat szem előtt tévesztő környezeti hatások, a zsúfolt, zilált családi körülmények, s nem utolsó sorban a szülők funkcionális vagy valós analfabétizmusa. Egy eltérő nyelvi és szociokultúrával küzdő gyerek csak növelné hátrányát egy olyan első osztályban, ahol decemberben már írnak és olvasnak a diákok.

1993-tól szervezek konferenciákat pedagógusok számára. Sok elégedett, sikeres tanárral találkoztam, akik ha nem is decemberre, de év

végére, legkésőbb a második év végére jól megtanították homogén cigány osztályaik tanulóit írni, olvasni és számolni. Eredményes lehetne, ha ezek a pedagógusok megoszthatnák tapasztalataikat a pedagógusjelöltekkel. De mivel nem végeztek egyetemet, nem vehetnek részt a pedagógusképzésben.

Ma már egyre több cigány szülő járattja hároméves kortól gyermekét rendszeresen óvodába, ennek pozitív hatása van. Azok a gyerekek, akik három-négy évet járnak óvodába, képesek együtt haladni a nem telepi körülmények között szocializálódott társaikkal. Ugyanakkor a szülők is nagyobb kulturáltsággal, (többnyire a nyolc osztály, esetleg a szakmunkásképző néhány évének elvégzéséből eredően), gazdagabb szókinccsel bírnak, árnyaltabb gondolkodást, következetes szabályrendszert adnak át gyermekeiknek.

De hiába a család pozitív irányú változása, hiába az óvodában eltöltött évek áldásos hatása, ha az oktatás irányítói és szervezői nem vesznek tudomást arról, hogy sokszor egyazon családon belül is lehetnek más-más oktatási-nevelési formát és tartalmat igénylő gyerekek. Az iskolának ez a beszűkült látásmódja kioltja az óvoda és a család változása által elért eredményeket.

A telepi körülmények között szocializálódó gyerekek körében továbbra is magas azok aránya, akik számára a kis létszámú osztály és a speciális, családpedagógiai módszereket is alkalmazó pedagógus jelenti a megoldást. Folyamatosan növekszik a heterogén gyerekközösségekbe beilleszkedni tudók aránya is. Nekik olyan tanárookra van szükségük, akik nem zárkoznak el a cigányság problémái előtt, vállalják azon pedagógiai eljárások rendszeres alkal-

mazását, melyekkel segítik a cigány gyerekek beilleszkedését az osztályközösségbe, és igyekeznek a gyerekek személyiségét olyan irányba fejleszteni, hogy testvérei, rokonai, iskolatársai előtt valóságos példaképé válhasson.

A nyári szünet sok gyereknek jelent feltöltődést, pihenést. Ám a szociálisan, kulturálisan hátrányos helyzetű gyerekek ilyenkor fokozottan ki vannak téve a veszélynek, rendszerint ekkor szoknak rá a mértéktelen csavargásra, dohányzásra. Mert nem az enivaló kevés a családokban, hanem a gyerekekre irányuló figyelem.

A tanodáknak ebben is nagy szerepük lehet. Amellett, hogy segítik az iskolát, szülőpótló, szülő-„meghosszabbító” szerepet kell betölteniük hétvégén, tanítás után, szünidőben.

Az elmúlt években ugyan felszámolták a szegregált osztályokat több száz településen, de e változásokat pusztán anyagi érdek vezérelte. E folyamat eredményeképpen pedagógus és osztály nélkül maradt néhány tucat gyermek. S ha megkérdezzük az iskolák igazgatóit, milyen okból és milyen célból integráltak, rendszerint azt a választ kapjuk, hogy túl sokba került a kis létszámú osztály fenntartása. A lemaradó gyerekeket pedig elegendő „szocializálni”, vagyis megtanítani arra, hogy csöndben tudjanak a padban ülni.

Az iskola mellett a pedagógusképzés is válságban van. Számos pedagógusképző intézet inkompatibilis készséggel bocsátja a pályára hallgatóit. A normatívahétség arra készíti őket, hogy üres diplomákat adjanak ki. A fejlesztőpedagógusok sok esetben nem szereznek semmiféle tanítási ismeretet, gyakorlatilag képzés nélkül vezetnek osztályokat, mert kevés a fej-

lesztőpedagógusi státusz, s rákényszerülnek, hogy osztályban tanítsanak. A fejlesztőpedagógusi végzettség általános tanítói képesítés nélkül semmit nem ér. Más részről pedig az általános tanítóképzésben alapmodulként kellene szerepelnie azon készség kialakításának, hogy a hallgató felismerje a lemaradó gyereket és a gyorsabban haladókkal párhuzamosan segíteni tudja.

Probléma, hogy nem tesznek különbséget a szociokulturális és nyelvi hátrányból eredő lemaradás és az értelmi fogyatékoság között. A gyógypedagógusképzésben részt vevő hallgatókat értelmileg sérült gyerekek tanítására készítik fel, és semmit sem tudnak a normális értelmi képességű, de hátrányos helyzetű gyerekek tantárgy-pedagógiájáról. Így nem véletlen, hogy a pszeudó, azaz áldébilítás mértékét erősítik.

A közoktatás politikai-szakmai irányítóinak döntéseiknél figyelembe kellene venniük a realitásokat. Azaz, hogy ugyanabban az osztályban különféle állami normatívával bíró gyerekek vannak, csak a káoszt erősítjük, amíg egyik napról a másikra, perekkel akarjuk kikényszeríteni a különféle háttérű gyerekek lehetőleg nagy létszámú csoportokban történő oktatását. Amíg nem biztosítjuk a tanárképzés intézményeiben a megfelelő szintű szakmai gyakorlatot, hogy a hallgatók kellő tapasztalattal felvértezve valóban képesek legyenek segíteni a rászoruló gyerekeken, addig sajnos erősítjük a származási alapon szegregáló oktatási rendszert. A cigány gyerekek problémái iránt érzékeny pedagógusok számát nem csökkenteni, hanem növelni kell. Akkor is, ha nincsenek látványos eredmények. Még mindig az ültetés, és nem az aratás ideje van.

Sziget Szolnokon

Új sorozattal, a Lapozó-val szeretnénk megörvendeztetni olvasóinkat. A Lapozóban olyan írásokkal szembesülhetnek, amelyek a rendszerváltás előtt jelentek meg. A sorozattal elsősorban az a célunk, hogy gondolkodásra, a múlt és a jelen társadalmi változásainak összehasonlítására serkentsük olvasóinkat, mert ha jobban ismerjük az igazságot, akkor kénytelenek vagyunk felülvizsgálni a múlthoz való viszonyunkat is. Az átértékelés pedig néha gyötrelmes, de megéri. A Lapozóban lesznek olyan írások is, amelyek kimondottan a szórakoztatva tanulást szolgálják. Jó lapozást kíván minden Kedves Olvasójának az LD szerkesztősége.

Utak, hová visznek és honnan jönnek? Hol a kezdetük és hol a végük? Ismeretlenségben és rejtélyességükben van valami, ami hasonló az emberi sorsokhoz.

Ez az út a Tiszát átszelő főútról kanyarodik a temető oldalán tovább a semmibe. Szeméttelp, kiszolgált, idejétmúlt, használaton kívül helye-

zett rongcsok, traktormaradványok, sár, nádas, a valamikori kondás disznajai taposta mocsár. Csak az út végi tábla mutatja áthúzva, hogy ez is Szolnok.

Valahol a messzeségbe düledező házak sora, alig hinné az ember, hogy itt is élnek, születnek, ölelnek és szeretnek. A Törtéty út végén tengelyig süppedő sármentén fehér

házakkal világít ki a novemberi szürkéségből a „kis sziget”, hatvan család otthona. Az első ház **Farkas Flórián** tűzhelye, – olyan valakié, aki „sugarak sortüzére szögezett szívvel léleknek hazát foglalni indult”.

A lüktető, a kétezredik év küszöbén jövőt építő, múltját kincsként őrizni tudó város templomtor-

nyai, gyáróriásai mögött a szürke felhők takarta kis sziget olyan, mint a világítótorony. Minden lakójának szeméből sugárzik a fény, a hit, az akarás tüze, Farkas Flórián pedig a „tűz csiholója”.

A szigetlakók cigányok. Olyan kis népcsoport lakta kolónia, valójában kommuna, akiknek vérében ott lüktet

Illusztráció: LD archívum

még a vándorlás, az üldöztetés, akik foglalkoztatásukra nézve őrzik még a régít (szőnyegesek, drótosok, teknővájók), de munkahelyeik már a környék gyárai, üzemei, építkezése.

Társadalmi szervezeteik alapegysége a nagycsalád, amely nemzetiséggé, törzssé sohasem fejlődött. A család az az egyetlen közösség, ahol titkon ünnepelhető a titok, az együvé tartozás öröme.

A Szolnok széli kis telep egy hosszú történelmi út vége, de egyben valami újnak, valami másnak a kezdete is. Az új utat a jelen történelme határozta meg. Farkas Flórián olyasmire vállalkozott és vitt véghez, amihez nem elég az akarát, a hit, az elszántság, amihez mélységesen nagy lelki tartalék is kellett. Nemcsak ismerni, de érteni és érezni is kell egymagában a cigányság minden kínját, megalázottságát, kirekesztettségét, múltját, annak minden elemét, melyet még a vándorlások során az érintett országokból felvettek, minden újat, amit befogadtak. Tudnia, érezni kell azt a határt, amelyet az elemi erejű túlfűtöttség táplál vagy a fékevesztett indulat. Tudnia és éreznie kell, hogy hol kell szigorúvá válni a jó szónak, hol biztatóan csengeni a másoktól megalázkodónak tűnő cigány előítéletnek.

A telep gondolata és létrehozása természetesen Szolnok város érdeme, de ahhoz, hogy olyanná váljon amilyen,

az már Farkas Flórián munkája, még akkor is, ha őt ezért semmilyen elismerés, kitüntetés eddig nem illette. A telep egyforma házaiban egykét és háromszobás lakásokba költöztek a régi putrikból, Tiszaroffról és a Halászteleki útról, onnan, ahol 8–10 fő élt parányi odúknak, ahol nem ismerték az alapvető higiénia és a modern együttélés szabályait.

Farkas Flórián családi házáat, magas jövedelmét cserélte föl, hogy családgondozóként „kiválasztott” legyen.

Az első lakók télen érkeztek, ekkor még fenntartással fogadta a környék őket. Mert ők a fejszét nem ismerték, vágott tűzifa várt rájuk, de a behordás már az ő dolguk volt. A vezető érdeme, hogy biztosította az óvodát, az iskolát. Ehhez persze sokszor kellett illetékesek ajtaján kilincselni, mert az iskolába járás és a befogadás két különböző dolog. A telepen közösen építettek járdát, játszótérrel, van egészségnevelés felelős, van önkéntes segédrendőr, van áruval mindig feltöltött bolt is.

Farkas Flórián mindent tudott, amit mondjuk egy lakótelep átadásakor például a fővárosban oly gyakran elfelejtenek. Tudta, hogyan kell megtartani a gyerekeiket ebben a környezetben, tudta, hogyan kell otthont teremteni, hogyan kell magukévá formálni a környezetet, biztosítani az ellátást, a foglalkoztatottságot. A boltban

felesége vállalta az eladó szerepét.

A Cb rádiót szerencsére a rendőrség riasztására nem kell használnia. Este fél tíz után a telep csendes. Az átnevelés a szocializálás titka – mint mondta – lét és tudat viszony. Először a tudatukat kell átformálni, de ehhez a létfeltételeket meg kell teremteni.

A Tiszta udvar, virágos ház cím kiérdeklése jutalommal járt. Persze konfliktusokkal is. Milyen nehéz volt a saját feleséggel megértetni, hogy az ő udvaruk sem lehet más, mint a többié, bizony a szegfűket ki kellett húzgálnia, mert annak ültetése még odébb van.

Farkas Flórián feltérképezte, ki hol dolgozik, ki mikor kap fizetést, megszervezte a dolgozók esti iskoláját, a fiatalok KISZ szervezetét, az asszonyok otthoni elfoglaltságát. Most varrodát, közösségi házat és sportpályát építenek.

Havi két alkalommal tart lakógyűlést, de ajtaja mindig nyitva áll éjjel is, nappal is mindenki előtt. A sok tennivaló mellett még arra is odafigyel, hogy például a mosott ruhák a házak mögött száradjanak, hogy akinek kutyája van, az a kutya lakjon kutyaólban. A bizalom régi keletű, hiszen ő kereste fel ezeket a családokat régi otthonaikban.

Vannak kis erőfeszítések, amik nap mint nap ismételve nagyobb erkölcsi bátorságot követelnek, mint a legnagyobb sportteljesítmények. Far-

kas Flórián mércéje emberi mérce, de a maga szabta magasság ma még keveseknek elérhető.

Amikor hosszas beszélgetés és a kedves vendéglátás után szemlélődésre indultunk a hideg őszi esőben, a házak, az udvarok, a békés csend ugyanolyan volt, mint más lakótelepeken, csak az egyik lakásból kiszűrődő zene hangja volt idegenül is ismerős. Az egyik ajtóból ráncos arcú öregasszony köszöntött bennünket, aztán fázósan behúzta maga mögött ajtaját.

„Zörg az ág és zúg a szél, cigány asszony útra kél” – a cigány balladák megénekelt világa már csak a meséké. Farkas Flóriánnak volt bátorsága ahhoz, hogy utat nyisson hatvan család előtt, kézenfogva vezette át őket egy másik világba úgy, hogy meg tudták, meg tudják őrizni mindazt, ami az övék, amitől másak, mint a többi nemzetiség.

Igaz, kevesen vannak még, akik tudják, akik merik vállalni a huszadik század végi világ kihívásait, de minden bizonnyal lesznek újak és követők, és talán évek múlva nem csak az udvaraikon, de a rendezetlen városszéli sárvilágban is virágok fognak nyílni, mert ott a kis kolónián a lakók elmondhatják magukról, hogy: „Sokan várjuk a kapukon kívül, hogy bizalmatok rézkrajcárjaival megajándékozzatok!”

Várady Judit
1987. november 15.

Szécsi Magda:

Virtumfrukk, a fiú harci kakas

Valamikor régen, amikor még a parázsszemű boszorkányok nem varázsszeprővel, hanem két fürgé lábuk segítségével kergették be a rossz embereket a pokol izzó kapuján, élt egy hercegnő, akit Mileziának hívtak.

Milezia olyan szép volt, hogy az országában csak a Hold világított, mert a Nap irigységében beteg lett és nem tudott felkelni. Az emberek nem szomorkodtak ez miatt.

Annál inkább Milezia harci kakasa, a gőgös Virtumfrukk. Ő bizony hiányolta a Napot, mert neki szokott eldicsekedni csodásnak tartott hangjával, ami valójában egy beteg holló károgásának halvány utánzata volt.

De erről a gőgös Virtumfrukkot nem lehetett meggyőzni. Kukorékolt reggeltől estig, és gyönyörködött önmagában.

– Én vagyok a legszebb, a legjobb, a legerősebb a leg... a leg... a legesleg! – kukorékolta önfeledten, és büszkén nézett körül.

Milezina megelégtelte a harci kakas dicsekvését és mérgesen kiszólt szobája ablakából.

– Virtumfrukk! Most aztán elég legyen, mert szólok Sivodonnak és ellátja a bajodat!

A harci kakas erre úgy megijedt, hogy bedugta fejét a porba és ki sem vette onnan estig. „Jaj, csak Sivodon rám ne találjon” – gondolta rémülten és reszketett, mint a nyárfalevél.

Bizony jó oka volt Virtumfrukknak, hogy féljen, mert Sidovon nem volt más, mint a smaragdszemű varázsló, aki harci kakassá változtatta nagy gőgje miatt. Mert tudjátok meg, hogy Virtumfrukk ember volt valamikor, mégpedig herceg a Bájdirájka nevű országban. Rá várt a királyi trón is, de ahhoz teljesíteni kellett volna öreg király apja kívánságát; meg kellett volna nősülnie. A kijelölt menyasszony Milezina hercegnő volt, akit Virtumfrukk gőgösen visszautasított.

– Nem elég szép, nem elég jó, nem elég királynői! Én biztosan nem veszem feleségül! Inkább váljon belőlem harci kakas – dörögte a szégyenkező Milezina füle hallatára az öreg királynak.

– Nem akarsz király lenni, fiam? – kérdezte az apja eltűnődve.

– Dehogynem! Ám egyedül akarok uralkodni, nem holmi hercegnővel, aki meg sem közelíti az én tündökletes szépségemet! De ha már nem szép, üsse

kő, akkor okos lenne. De nem hogy kettőt, még egyet sem szólt idáig! – kiabálta mérgesen, és aranytükrébe bámult.

– Hiába! Hozzám fogható, hozzám méltó nincs a világon! – jelentette ki.

Milezina éktelen haragra gerjedt az öntelt herceg láttán, és úgy megeredt a nyelve, hogy azt hitték, jégesőt zúdított rájuk a kifürkészhetetlen kedvű természetündér.

– Te... te... pöffeszkedő hiú libafi! Megtanítalak én a szerénységre! Kopasznnyakú harci kakas leszel belőled! Fáj... hogyne fájna, hogy nem tartasz elég szépek, elég jónak, de mégsem ezért varázsszolk el, hanem, hogy megtudd, milyen érzés megszégyenítve lenni. Olyan emberből, aki egésznap csak a tükör előtt ül, úgyszint rossz király lenne. Szenvedned kell egy kicsit, hogy jobban átérezd majd alattvalóid búját-baját – fejezte be Milezina és összezsápta apró kezét.

Ebben a pillanatban föltámadt a szél, megrepedtek a palota falai és megjelent egy hatalmas tűzkerék, közepén Sivodon, a smaragdszemű varázsló. Háromszor mélyen meghajolt a piros arcú hercegnő előtt.

– Varázserőm tüzesítem! Kívánságod teljesítem! Szólj szép Milezina, mit tegyek?

Milezina a reszkető hercegre mutatott.

– Harci kakassá váljon, azt akarom! – parancsolta.

Több se kellett Sivodonnak. Eszeveszetten pörögni kezdett a tűzkerékkel, miközben titokzatos szavakat mormolt.

– Dumcsádi-li! Biktida-bu! Tike-tuke zerevedár! Humihári polidá!

Virtumfrukk futásnak eredt rémületében, de a varázsszó fogott rajta, és vörös nyakú, lila tarajú harci kakas lett belőle. Ott kukorékolt hihetetlenkedve az aranykeretes tükör szilánkjain, ami ezer darabra tört a varázslat pillanatában. Sivodon meg úgy eltűnt, ahogyan jött.

– Mikor lehetek újra ember? – kukorékolta Virtumfrukk kétségbeesetten.

– Majd ha úgy látom, hogy érző szívűvé, szerénnyé váltál – mondta a hercegnő, majd felemelte a kókadt kakast és elvitte palotája kertjébe. Ennek már két éve, de Virtumfrukk csak nem akart megváltozni, pedig igen csak unta a harci kakasok életét. Mindezt

végig gondolta porba dugott fejével, és másodszor az életében elszomorodott.

– Valamit tennem kell! – jelentette ki és egy hatalmas sárga virágsziromra telepedett. – Megszököm! Elmegyek! Elfutok! Majd csak találok egy jószívű varázslót, aki emberré változtat, és király lesz belőlem – így gondolkodott Virtumfrukk és valóban elindult világga, hátra sem nézve Milezina hercegnő palotájára. Ment, mendegélt, büszkén kihúzta magát és minden pocsolyába belenézett. – Mégiscsak én vagyok a legszebb! – kukorékolta és olyan kényesen pipiskedett, hogy rossz volt nézni.

– Ó, puha kakastaréj! – mekegte Rupit kecske csodálkozva, ahogy meglátta a hiú kakast.

– Ki szólított? – szólt kényeskedve a kakas.

– Ó, háromszögletű tojásmáz! Ez nem lehet igaz! – ámuldozott Rupit ennyi kényeskedés láttán.

Virtumfrukk észrevette a kerek szemű kecskét és odatipegett hozzá.

– Látom, hogy szépségem láttán elakad a szavad. Ez nem meglepő, én is így vagyok vele – kukorékolta Virtumfrukk és le-föl járkált Rupit előtt. A kecske megunt, hogy ide-oda forgassa a fejét utána, lehajolt hát, és szarvával földhöz teremtette a kakast.

Így! Maradj már nyugton te kopasznyakú! – kiáltotta mérgesen.

– Jaj, jaj... kegyelem! – rikoltotta Virtumfrukk.

– Harci kakas létedre igen csak gyáva vagy – mekegte Rupit jókedvűen, mert dehogy is akarta ő bántani a kakast.

– Az lehet, de mégis én vagyok a legszebb – válaszolta méltósággal Virtumfrukk és feltápáskodott a földről.

– Hallottam ám híredet, te gőgös kakas. Úgy látszik, nem akarsz megjavulni, hiába varázsolt el Sivadon – mekegte Rupit.

– Si...Si... Sivadontól hallottál rólam? – dadogta félve Virtumfrukk, és újból letottyant a földre.

– Neeem. Milezina hercegnő mesélt rólad, aki bíz benne, hogy megjavulsz. De azt is mondta, hogyha csak magaddal törödsz, akkor életed végéig kopasznyakú harci kakas maradsz.

– Az nem lehet! Én király akarok lenni! Elvégre én vagyok a legszebb... a legokosabb... a leg... a leg... a legesleg... – motyogta maga elé Virtumfrukk.

– Látod ez a baj! Ezért maradsz te kopasz nyakú időtlen időkig. Rajtad már semmi sem segít. Na én megyek is – mondta sietősen Rupit és elindult.

– Ne hagyj itt! Veled akarok menni. Gyógyíts meg, hogy király lehessen – kérte Virtumfrukk és felrepült Rupit hátra.

– Jól van. Elviszlek magammal és megmutatlak a nagyon, nagyon okos Tutus manónak, ő majd megmondja, hogy mi legyen veled – mekegte Rupit kecs-

ke és nekiiramodott. Nemsokára ott is voltak a jó illatú fűkunyhóban. Tutus manó lapulevéltre tálalt finomságokkal fogadta őket.

– Először lakjatok jól, utána majd beszélgetünk – mondta, és gyűrűs hajfürtjei csilingeltek az örömtől. Nagy barna szemei meg tágra nyíltak, ahogy Virtumfrukk kényeskedő mozdulatait meglátta.

– Meentheeteetlen – mekegte Rupit, amikor észrevette a manó csodálkozását.

– No, majd kitalálunk valamit, segítünk a baján – ígérte Tutus manó és elővette mindentudó könyvét, ami akkora volt, mint önmaga. Nézegette, olvasgatta a jó tanácsokkal teli könyvet.

– Megvan! Ide van írva, hogy aki gőgös, aki hiú, aki mindig azt hajtogatja, hogy én vagyok a legszebb, a legjobb, a legesleg, az keresse fel Burburka tündért, aki Purimpi király udvarában lakik, a vén fenyőtől keletre, egy eldobott gyufáskatulyában – olvasta fennhangon Tutus manó.

– Indulhatunk is – jelentette ki Rupit.

– Nem úgy van az! Kérdezzük meg Virtumfrukkot, egyáltalán meg akar-e változni – mondta Tutus manó.

– Meg akarok, meg biz én, de akkor is én vagyok a legszebb, a legjobb a világon! – kukorékolta torkaszakadtából Virtumfrukk.

– Tutus manó lemondóan legyintett és elindultak Purimpi király udvarába, megkeresni Burburka tündért. Mentek, mendegéltek. Átrágták magukat egy hatalmas gombahegyen, hogy rövidebb legyen az út, de még egy tavat is kiittak, hogy száraz lábbal juszanak át Purimpi király palotája elé.

– Kilenc torony, kilenc kapu – számol Rupit.

– Akkor biztos, hogy jó helyen járunk – bólogatott Tutus manó.

Bementek az egyik kapun és keresni kezdték a vén fenyőt.

– Ott van, ott van! – rikkantotta Virtumfrukk.

– Ó, te balga, az csak egy kéménynek az árnyéka – mérgelődött Rupit és ledobta hátáról a fészkelődő kakast. Virtumfrukk a földre esett és abban a pillanatban keserves sírás ütötte meg a fülüket.

– Szép házacska hová lettél, hová... hová? – sírdogált egy pöttömnyi tündérke, aki nem volt más, mint Burburka, aki egy fűszálon üldögélt elszontyolodva.

– Virtumfrukk, ha jól látom, te ráültél Burburka picinyke házára – mérgelődött piros orral Tutus manó.

– Véletlen volt, bizony, bizony – bizonygatta Virtumfrukk és életében harmadszorra sírva fakadt.

Burburka könnyei felszáradtak a síró harci kakas láttán.

– Folytatjuk –

LD Horoszkóp

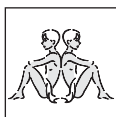
2007. június

KOS (III. 21.–IV. 20.) – Ez az időszak várhatóan megterhelő lesz önre nézve, ami elmélyülésre, esetleg befelé fordulásra ösztönzi. Gondjaival azonban nem kell egyedül megbirkóznia, számíthat kedvese és rokonai támogatására!

BIKA (IV. 21.–V. 20.) – Különleges élmények érik, amik jelentős hatást gyakorolnak későbbi sorsára! Szokatlan körülmények között találkozhat szerelmével és részese lesz egy szinte csodával határos eseménynek, ami mind kettejüket a vallás vagy az okkult tudományok felé fordíthatja. Semmi félelmetesre ne gondoljon! Talán csak egy álombéli vagy „tudatos” alfaállapotú találkozásról lesz szó. De mindenképpen nagy hatású történésre számíthat.

IKREK (V. 21.–VI. 21.) – Nyugodt, kiegyensúlyozott időszak vár önre. Napjait szerettei társágában tölti. Néha vágyik az új tapasztalatok megszerzésére, új emberek megismerésére. Ez a vágya teljesülni fog egy utazás során...

RÁK (VI. 22.–VII. 22.) – Munkahelyén döcögősen mennek a dolgok, ami önt türelmetlenné teszi! Másokat meg az ön türelmetlensége idegesít, amitől képtelenek nyugodtan dolgozni! Utazzon már el valahová! Mindenki jobban járna!

OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.) – Ha döntési helyzetbe kerül, nyugodtan hallgasson a megérzéseire. Ez nem minden esetben hasznos vagy célravezető, ám most beválik! Tartsa meg titkait, és legyen hűséges azokhoz, akik megosztják önrel a sajátjaikat! Párkapcsolata könnyen kritikus pontra érhet, ami készítse fokozott odafigyelésre és türelemre...

SZÜZ (VIII. 24.–IX. 23.) – Egy férfi szemtelen módon próbál befurakodni a magánéletébe, ami váratlanul heves érzelmi reakciókat vált ki önből! Régről felhalmozódott feszültségek egyszerre törnek ki az új konfliktus miatt, és dühét rázúdítja a környezetére. Ezzel könnyít ugyan valamelyest a lelkén, ám újabb és újabb támadási felületeket szolgáltat ellenérdekeltjeinek. Közeli rokonainak pletykálkodásra vagy meggondolatlan viselkedése komoly bajokat okozhat, bár ezt elsőre nem is gondolja! Ne feledje a fontos dátumokat!

MÉRLEG (IX. 24.–X. 23.) – Fordítsa energiáit és figyelmét otthona szebbé tételére. De ne csak a lakását, hanem lelki környezetét is tegye barátságosabbá, és legyen figyelmes rokonaival, barátaival, főleg, ha idősebbek. Új üzletre van kilátása, de nagyon meg kell dolgoznia a haszonért!

SKORPIÓ (X. 24.–XI. 22.) – Újabb változásokra számíthat az életében. Ezek nem lesznek olyan mérvűek, hogy teljesen felforgassák az életét, de azért jelentős befolyással bírnak. A változások érinteni fogják az anyagi helyzetét, de közvetve életkörülményeire is kihatnak. Magánjellegű kapcsolataiban sok újdonságra ne számíton! De sajnos haragosainak számát megint növelni fogja! Ez tudatos Önnél?

NYILAS (XI. 23.–XII. 21) – Rendezze anyagi ügyeit, első sorban a fejében. A mindenáron való takarékoskodás éppannyira lehet népszerűtlen, mint a nyakló nélküli költekezés! Érdekes emberekkel találkozik, sokukkal szeretne közelebről is megismerkedni, ám nem mindig talál viszonzásra közeledése... Egy közeli ismerőse kihasználja kapcsolatukat! Ha zavarja, lépjen...

BAK (XII. 22.–I. 20.) – Megsértik a büszkeségét, az önérzetét, vagy korábbi sebet tépnek föl és ez el-lenségessé, bizalmatlanná teszi. Valószínűleg túlreagálja a dolgot, de ez mit sem változtat lelkiállapotán, mert igen fontos volt az a személy, aki megsértette! Munkájáért elismerésben részesülhet. Egyre többen számítanak az ön segítségére, igyekezzen mihamarabb visszanyerni jó közérzetét! Kitölt egy tesztet, ami meglepő eredménnyel jár. Júniusban két különös telefonhívása lesz, de úgy érzi elkésett az illető...

VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.) – Nehéz időszakon van túl, aminek hatása nem múlik el nyom nélkül: egészségi állapotán mindenképpen megérzi, testileg – lelkileg kimerült. Ha magától nem is veszi észre ezt azonnal, a környezete figyelmeztetni fogja! Hallgasson rájuk...

HALAK (II. 20.–III. 20.) – A sok munka mellett alig marad ideje a lazításra, a kikapcsolódásra, így lassan felgyülemelő feszültségek jelentősen befolyásolhatják idegállapotát! Lazítson a tempón! Persze nem könnyíti meg a helyzetét, hogy a munkahelyén személyes konfliktusokra is számíthat, ráadásul egy gyermek felől aggasztó híreket kap! Párja pedig napról-napra jobban bezárul. Kezdenek el újra beszélgetni...

Segítsen, hogy segíthessünk!

Kati néni 67 éves két-egyházi oláh cigány asszony. Míg testét betegség emésztte, napjait a nincstelenség, éhezés, fázás. Végső elkeseredésében tollat ragadott, hogy megírja szerkesztőségünknek sanyarú sorsát.

Egyedül él depresszióban szenvedő lányával és annak 6 éves kisfiával, akik helyett neki kell „gondolkozni”, mert ők nem képesek rá. Egyetlen fia, aki segíteni tudta a még harmincezer fo-

rint nyugdíjat sem kapó édesanyját, tizennyolc hónapja váratlanul összeesett és meghalt. „Inkább engem vett volna magához az Úr!”, tör ki könnyekben a fájdalom és értetlensége minden percben, mert nem érti az érthetlent, hogy miért pont az Ő fia, aki még beteg sem volt soha.

Sorolja bajait, testén a hasnyálmirigy gyulladásától a trombózisig, mutatja a kiválatatlan receptek sokaságát, hogy hát miből is váltaná ki,

mert azt a kis pénzét is elviné, ami van. Dolgozni nem tud, sem Ő, sem a lánya, aki még a házból sem tud betegsége miatt kimozdulni. Házában egyetlen szobában vannak összehúzódnak, mert a ház többi része omladozik és életveszélyes. Csinálgatta Kati néni, amíg bírta a keze meg a lába, de egy jó ideje már felállni is alig bír. A helyi önkormányzat néha egy-kétezer forinttal segéllyel tud segíteni, de más lehetősége nincs. Sok a szegény cigány a faluban, ha tudna segítséget kérni mindegyiknek. Magyar szomszédai szánják meg néha ezzel-azzal, meg hát **néha jönnek jóslatni**, mert Kati néni örökölte a tehetségét. Megmondja a múltat, jelent és a jövőt. Jót és rosszat egyaránt. Kártyából, ólommal, tenyérből, szemből látja a sorsot. De azt soha nem mondja, mit

adjanak a szerencsének, csak azt, hogy kedden, pénteken és vasárnap jöjjenek, mert az a sors napja... S hogy valós-e, amit lát!? Számítson az én szavam! Szememből, majd az ősi kártyából arcomba zúdította az összes jelenlegi félelmemet és örömemet. A jövőt csak azért nem, mert nem kértem belőle... Elmondja mindenkinek, amit tudni akar a sorsáról, életéről, csak kicsit könnyebb legyen az élete.

A törődés emberséget jelent, törődünk hát Kati né-nivel.

Felajánlásaikat a szerkesztőségén keresztül is megtehetik, vagy közvetlenül Kati néninek.

Farkas Mihályné
Tel.: 30/267-8368
5740 Kétegyháza
Damjanich út 17.
Lukács Ilona

FELHÍVÁS

A tisztaadányi Rózsa Rozália 7 kiskorú gyermek édesanyja, egy közülük súlyos beteg. Nagyon nehéz anyagi körülmények között élnek, sokat nélkülöznek. Kérjük mindazokat, akik megtehetik, segítsenek a családon. Rózsa Rozália minden segítséget örömmel fogad: kinőtt ruhákat, cipőket, megunt játékokat, tartós élelmiszereket. Cím: **Rózsa Rozália, Tiszaadony, Petőfi út 4. 4833.**

Rózsa Rozália telefonszáma szerkesztőségünkötől elkérhető. **A Szerkesztőség**

Tisztelt Főszerkesztő Asszony!

Ezúton szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik részt vettek áprilisban a Faluvédő Egyesület, a Polgármesteri Hivatal és a Cigány Kisebbségi Önkormányzat által szervezett lomtalánítási akcióban. Örömmel vettünk részt mi lungo dromosok is a társadalmi munkában. Köszönetet mondunk **Sári László** polgármester úrnak, **Kiss Sándor** jegyzőnek, **Dr. Lukács Bélának**, a Faluvédő Egyesület elnökének, **Suha Sándornak**, **Suha Lászlónak**, **Suha Kálmánnak**, **Suha Ferencnek**, **Suha Margitnak**, **Farkas Bélánénak**, **Balogh Jánosnénak**, **Lakatos Lászlónak**, **Szajkó Lászlónak**, **Baranyai Antalnak**, **Pusoma Józsefnek**, **Kállai Lászlónak**, **Kállai Róbertnek**, **Tyukodi Miklósnénak**, **Tóth Henriettának** és **Suha Józsefnek**.

A Faluvédő Egyesület, a Cigány Kisebbségi Önkormányzat és a Polgármesteri Hivatal közösen rendezte meg idén is a majálist. Köszönetet szeretnék mondani a résztvevőknek és a játékosoknak és azoknak, akik segítettek a májusfa állításában, valamint **Román Lászlónak**, **Tóth Sándornak**, **Kiss Sándor** jegyző úrnak és **Sári László** polgármester úrnak, **Forgácsné Román Ritának** és a cigány kisebbségi önkormányzat képviselőinek és nem utolsósorban a Faluvédő Egyesület tagjainak. Továbbá gratulálni szeretnék azoknak a csapatoknak, akik a labdarúgó bajnokságon helyezést értek el: első helyezett Roland és VB Krisztián csapata, második helyezett a Szajkó csapat, és harmadik helyezett Gábor és csapata lett.

A legnagyobb öröm és szórakozás a lányok-asszonyok elleni mérkőzés volt. Első helyezettek az asszonyok, második helyezettek pedig a lányok lettek.

A Szép lányok és vad csajok együttes fellépést vállal. Érdeklődni Suha József menedzsernél lehet az alábbi címen: Suha József Kerecsend, Dankó út. 7. 3396 Suha József Lungo Drom helyi tagszervezetének elnöke

FELHÍVÁS

EU-s és Hazai Pályázatírásban jártas szakembereket keres a Magyarországi Szegények és Romák Érdekvédelmi Közhasznú Szervezete.

Iroda és levélcím: 1077. Budapest Rózsa utca 20. – **Demeter János** – országos elnök

Tel: 06-30-309-37-22; Fax: 06-1-787-24-31 * e-mail: demeterjanos10@freemail.hu

Jelentkezni lehet a hét minden napján de. 9.00-tól este 20.00 óráig. – **Demeter János** országos elnök

Fotó: Nyári Gyula